

/instituut voor
de Nederlandse
taal/

Woordenschat van de coronacrisis

Inleiding

Als basis voor deze lijst heeft de Italiaans-Duitse-Ladinische woordenlijst gediend die gemaakt werd door het Italiaanse onderzoeksinstituut Eurac (Bolzano). Die bevat niet alleen juridische en medische termen van recente datum, maar ook woorden die al langer deel uitmaken van onze woordenschat. Dat materiaal is in de periode half maart – eind mei verrijkt en aangevuld met woorden en termen die gerelateerd zijn aan de coronacrisis. Ze zijn niet beperkt tot het medische domein, maar strekken zich ook uit over domeinen die de gevolgen van de lockdownmaatregelen tijdens de coronacrisis hebben ondervonden, zoals de economie, het onderwijs en het verkeer.

Wij hebben ernaar gestreefd de woorden en termen duidelijk in te bedden in hun coronacocon door regelmatig formuleringen te gebruiken als ‘als gevolg van corona’ of ‘tijdens de corona-epidemie’. Natuurlijk kunnen deze definities altijd universeler worden gemaakt door dit soort toevoegingen weg te laten, maar gezien de aard van deze lijst verdienen ze hier die toevoeging.

Van een zuivere terminologielijst is hier geen sprake. De definities zijn in de meeste gevallen voor een algemeen publiek en niet voor terminologen. Zij bestaan uit de noodzakelijke en voldoende kenmerken om het woord doeltreffend te omschrijven en zijn hoofdzakelijk analytisch, op een enkele definitie met synoniemen na.

Grammaticale en morfologische eigenschappen van de trefwoorden hebben we buiten beschouwing gelaten en ook de labeling is tot een minimum beperkt gebleven. Wel hebben we vermeld wanneer een woord specifiek is voor het Vlaamse of het Nederlandse deel van het taalgebied. Een enkele keer is een informele of schertsende term gelabeld.

2

P.G.J. van Sterkenburg
mei 2020

Tot de belangrijkste bronnen van deze lijst behoren:

Algemeen Nederlands Woordenboek, anw.ivdnt.org

Boon, Ton den, *Coronawoordenboek*, taalbank.nl/2020/03/14/coronawoordenboek

De Standaard, standaard.be

Encyclopaedia Britannica, britannica.com

Ensie, ensie.nl

Knack, knack.be

Leidsch Dagblad, leidschdagblad.nl

Nederlands Tijdschrift voor Geneeskunde, ntvg.nl

NRC Handelsblad, nrc.nl

Pinkhofs Geneeskundig Woordenboek, pinkhof.nl/geneeskundig-woordenboek

Website RIVM, rivm.nl/

Wikipedia, nl.wikipedia.org

Woordenboek der Nederlandsche Taal, wnt.ivdnt.org

Uitzendingen van de NOS (radio, televisie en nos.nl)

Uitzendingen van de VRT (radio, televisie en vrt.be)

Zegslieden uit Nederland en Vlaanderen

A

aanhoesten hoesten in de richting van iemand, waardoor ziektekiemen als virussen en bacteriën kunnen worden overgebracht.

aansteken besmetten.

abacterieel vrij van bacteriën.

achtergrondimmunititeit immuniteit tegen een bepaalde infectieziekte die wordt bereikt doordat een groot deel van de groep geïnfecteerd is geweest en zo antilichamen heeft gevormd; groepsbescherming; groepsimmunititeit; kudde-immuniteit.

acute respiratory distress syndrome (ARDS) acuut levensbedreigend syndroom met ademhalingsfalen door longoedeem waarbij de longen direct of indirect worden beschadigd.

acuut zorgoverleg acuut overleg waarbij de cliënt, de mantelzorgers en de zorg- en hulpverleners rond de tafel zitten om de zorgverlening op elkaar af te stemmen.

ademhalingsmasker masker met een filter, dat voor de mond gedragen wordt en beschermt tegen infecties aan longen en luchtwegen.

ademhalingssyndroom *ernstig acuut* ~ (vertaling van 'severe acute respiratory syndrome')
luchtweginfectie met soms een levensbedreigende vorm van atypische longontsteking die veroorzaakt wordt door een SARS-virus; SARS.

adjuvans stof die de werking van een andere stof kan versterken, maar zelf geen direct effect heeft.

aerofagie het inslikken van lucht.

aerogeen via de lucht aangevoerd; zich door de lucht verplaatsend, bijvoorbeeld een ziektekiem of andere smetstof.

aerosol fijn adem- of vloeistofdruppeltje in de lucht.

aerosolinfectie infectie door een ziektekiem als gevolg van het inademen van aerosolen.

afstand *sociale* ~ aanbevolen afstand tussen personen om overdracht van een virus te voorkomen, bijvoorbeeld de anderhalve meter afstand die geldt bij het nieuwe coronavirus.
veilige ~ afstand tot anderen die overdracht van ziektekiemen door contact of druppelbesmetting uitsluit en daarom als veilig beschouwd wordt.

afstandsbezoek bezoek waarbij bezoeker en bezochte onderling de voorgeschreven afstand bewaren die tijdens de coronacrisis geldt.

afstandschaamte, afstandsschaamte schaamte voor het niet kunnen bewaren van de tijdens de corona-epidemie voorgeschreven afstand of het uit gewoonte schudden van iemands hand; afstandsschaamte.

afstandsleren leren op afstand met gebruikmaking van internet en andere digitale hulpmiddelen; afstandsonderwijs; digitaal leren.

afstandsmaatschappij maatschappij die zodanig is georganiseerd dat bij alles wat men doet de tijdens de corona-epidemie voorgeschreven afstand wordt gehouden ter voorkoming van besmettingen; afstandssamenleving.

afstandsmeter apparaat dat de afstand tot andere personen meet en een signaal geeft wanneer die afstand niet de wettelijk bepaalde is.

afstandsonderwijs onderwijs op afstand met gebruikmaking van internet en andere digitale hulpmiddelen; afstandsleren; digitaal leren.

afstandssamenleving samenleving die zodanig is georganiseerd dat bij alles wat men doet de tijdens de corona-epidemie voorgeschreven afstand wordt gehouden ter voorkoming van besmetting; afstandsmaatschappij.

afvlakken vlak maken; minder steil maken

de curve afvlakken ervoor zorgen dat de voortgangslijn in een grafische weergave van het aantal besmette personen daalt of zo weinig mogelijk stijgt en daarmee op toename wijst.

afweercel bloedcel die het lichaam beschermt tegen infectie door ziektekiemen; immuuncel.

afweerremmer medicijn dat het afweersysteem onderdrukt.

afzondering het voorkomen van omgang met anderen, met name tijdens een epidemie; isolatie; isolement.

agens werkzame stof.

alarmsymptoom ziekteverschijnsel dat op een bepaalde ernstige aandoening duidt.

amnesie, *anterograde* ~ amnesie, geheugenverlies waarbij een patiënt zich geen feiten of episodes van zijn of haar eigen leven kan herinneren uit de periode na het opgelopen hersenletsel en/of geen nieuwe informatie meer kan opslaan in het langetermijngeheugen.

anderhalvemeter economie economie die ten minste anderhalve meter afstand tot anderen vereist om besmetting met het nieuwe coronavirus te voorkomen.

anderhalvemeteren in de openbare ruimte ten minste anderhalve meter afstand tot anderen houden om besmetting met het nieuwe coronavirus te voorkomen.

anderhalvemetermaatschappij maatschappij waarin men ten minste anderhalve meter afstand tot anderen bewaart om besmetting met het nieuwe coronavirus te voorkomen; anderhalvemetersamenleving.

anderhalvemeterregel regel om ten minste anderhalve meter afstand tot anderen te bewaren om besmetting met het nieuwe coronavirus te voorkomen.

anderhalvemetersamenleving samenleving waarin men ten minste anderhalve meter afstand tot anderen bewaart om besmetting met het nieuwe coronavirus te voorkomen; anderhalvemetermaatschappij.

angstreflex natuurlijke angstreactie op onverwachte en intense prikkels, zoals een hard geluid; schrikreflex.

anterograde amnesie amnesie, geheugenverlies waarbij een patiënt zich geen feiten of episodes van zijn of haar eigen leven kan herinneren uit de periode na het opgelopen hersenletsel en/of geen nieuwe informatie meer kan opslaan in het langetermijngeheugen.

antibioticaresistentie het resistent worden van een bacterie tegen bepaalde antibiotica.

antibioticum geneesmiddel tegen micro-organismen als verwekkers van een infectieziekte.

anticorona-app app die waarschuwt als iemand in de buurt is geweest van een persoon die mogelijk besmet is met het nieuwe coronavirus; contactapp; corona-app; opsporingsapp; traceerapp.

anticoronamaatregel maatregel ter voorkoming van besmetting met het nieuwe coronavirus.

anticoronavaccin vaccin ter voorkoming van infectie door het nieuwe coronavirus.

antilichaam stof die gericht is tegen een lichaamsvreemde ziektekiem en die hetzij van nature in een organisme aanwezig is, hetzij door het organisme wordt geproduceerd als afweerreactie na contact met de lichaamsvreemde ziektekiem; antistof.

antilockdowndemonstratie demonstratie tegen de door de overheid genomen lockdownmaatregelen ter voorkoming van verspreiding van het nieuwe coronavirus.

antiviraal gericht tegen virussen.

antistof stof die gericht is tegen een lichaamsvreemde ziektekiem en die hetzij van nature in een organisme aanwezig is, hetzij door het organisme wordt geproduceerd als afweerreactie na contact met de lichaamsvreemde ziekteverwekker; antilichaam.

antistollingsmiddel middel ter voorkoming van het stollen van bloed.

appathon bijeenkomst van deskundigen op het gebied van informatie- en communicatietechnologie om apps te ontwikkelen en te testen, met name voor de strijd tegen het nieuwe coronavirus.

ARDS acute respiratory distress syndrome; acuut levensbedreigend syndroom met ademhalingsfalen door longoedeem waarbij de longen direct of indirect worden beschadigd.

astma chronische ontstekingsziekte door krampaanvallen van de ademhalingspijpen en zwelling van het slijmvlies van de luchtwegen, vaak gepaard gaand met hoesten en het opgeven van slijm.

asymptomaticus iemand die een ziekte heeft zonder de bijbehorende symptomen te vertonen, zoals iemand die geïnfecteerd is door het nieuwe coronavirus, maar geen koorts, hoofdpijn of kortademigheid heeft.

asymptotisch zonder enige ziekteverschijnselen.

attest medisch ~ verklaring van een arts met betrekking tot iemands gezondheidstoestand.

auscultatie het beluisteren van geluiden die in het lichaam van de patiënt worden gemaakt door longen, hart, vaten, darmen enz.

auscultatoir betrekking hebbend op het beluisteren van geluiden die in het lichaam van de patiënt worden gemaakt door longen, hart, vaten, darmen enz.

ausculteren geluiden beluisteren die in het lichaam van de patiënt worden gemaakt door longen, hart, vaten, darmen enz.

auto-isolement vrijwillige afzondering, met name om zichzelf te beschermen tegen besmetting met een ziektekiem; autoquarantaine.

autoquarantaine vrijwillige afzondering, met name om zichzelf te beschermen tegen besmetting met een ziektekiem; auto-isolement.

aviaire influenza ziekte die voorkomt bij vogels, voornamelijk hoenderachtigen, en griepachtige verschijnselen veroorzaakt met traag gedrag, tranende ogen en opgezette keel; vogelgriep; vogelpest.

B

balconcert 1. muziekkuitvoering in de open lucht voor personeel en bewoners van een zorginstelling die toehoren vanaf balkons; balkconcert. 2. concert vanaf een of meer balkons om afleiding en troost te brengen tijdens de corona-epidemie; balkonade; balkconcert.

balkoffie (België) koffie die niet buitenshuis, maar op een balkon wordt gedronken ter voorkoming van besmetting met of verspreiding van het nieuwe coronavirus.

balkonbezoek bezoek aan iemand die tot een kwetsbare groep behoort, waarbij men diens verblijf niet binnengaat, maar voor of onder het balkon blijft staan; balkonvisite.

balkonbingo bingo waarbij de deelnemers in quarantaine zitten of door een lockdown getroffen zijn en daarom alleen vanaf hun balkon aan het spel deelnemen.

balkconcert 1. muziekkuitvoering in de open lucht voor personeel en bewoners van een zorginstelling die toehoren vanaf balkons; balconcert. 2. concert vanaf een of meer balkons om afleiding en troost te brengen tijdens de corona-epidemie; balkonade; balconcert.

balkoningsdag (Nederland) alternatieve benaming voor Koningsdag (sinds 2014 op 27 april, de verjaardag van koning Willem-Alexander) in de periode dat het nieuwe coronavirus in Nederland heerst, waarbij men werd gevraagd zoveel mogelijk thuis (op het balkon) te blijven om daar feest te vieren.

balkonade concert, muziekkuitvoering vanaf een of meer balkons om afleiding en troost te brengen tijdens de corona-epidemie; balconcert; balkconcert.

balkonquiz quiz waarbij de deelnemers in quarantaine zitten of door een lockdown getroffen zijn en daarom alleen vanaf hun balkon aan het spel deelnemen.

balkonsolidariteit solidariteit van buurtbewoners onderling, bijvoorbeeld door ieder op een afzonderlijk balkon 'gezamenlijk' koffie te drinken, te fitnessen of te zingen.

balkonvisite visite aan iemand die tot een kwetsbare groep behoort, waarbij men diens verblijf niet binnengaat, maar voor of onder het balkon blijft staan; balkonbezoek.

balkonzanger zanger die optreedt vanaf een balkon om afleiding en troost te brengen tijdens de corona-epidemie.

bankjesverbod verbod om gebruik te maken van banken in de openbare ruimte om verspreiding van en besmetting met het nieuwe coronavirus te voorkomen.

beademen het kunstmatig (al of niet m.b.v. apparaten) ventileren van de longen van een patiënt, zodat er zuurstof in- en afgewerkte lucht uitstroomt.

beademing 1. het kunstmatig (al of niet m.b.v. apparaten) ventileren van de longen van een patiënt, zodat er zuurstof in- en afgewerkte lucht uitstroomt. 2. beademingsapparaat.

beademingsapparatuur apparatuur voor het kunstmatig toedienen van zuurstof.

beademingsbed bed met beademingsapparatuur.

beademingsapparaat apparaat voor het kunstmatig toedienen van zuurstof; beademingsmachine; beademingstoestel.

beademingsmachine machine voor het kunstmatig toedienen van zuurstof; beademingsapparaat; beademingstoestel

beademingsmasker masker met een inblaasventiel waardoor beademing van een patiënt of slachtoffer mogelijk is zonder rechtstreeks mond-op-mondcontact tussen de hulpverlener en het slachtoffer.

beademingstoestel toestel voor het kunstmatig toedienen van zuurstof; beademingsapparaat; beademingsmachine.

bedrijf *farmaceutisch* ~ fabrikant van geneesmiddelen, vaak met een afdeling voor geneesmiddelenonderzoek en -ontwikkeling.

beeldbellen bellen via internet waarbij men elkaar kan zien op het scherm van computer, tablet of smartphone; videobellen.

beeldborrel borrel tijdens een verbinding via internet waarbij men elkaar kan zien op het scherm van computer, tablet of smartphone.

beeldborrelen borrelen tijdens een verbinding via internet waarbij men elkaar kan zien op het scherm van computer, tablet of smartphone.

behandelkeuze keuze van de medische behandeling die een patiënt wil ondergaan.

behandelcapaciteit capaciteit van een zorginstelling om patiënten te verzorgen.

beperkende maatregel maatregel van overheidswege die de bewegingsvrijheid van burgers beperkt, bijvoorbeeld om verspreiding van een virus te voorkomen.

berenjacht speurtocht naar voor de ramen geplaatste knuffelberen, als afleiding voor kinderen tijdens de lockdown vanwege de corona-epidemie.

beroep *cruciaal* ~ beroep dat van doorslaggevende betekenis is om te voorkomen dat de samenleving stagneert tijdens een crisis; essentieel beroep; vitaal beroep.

essentieel ~ beroep dat van doorslaggevende betekenis is om te voorkomen dat de samenleving stagneert tijdens een crisis; cruciaal beroep; vitaal beroep.

vitaal ~ beroep dat van doorslaggevende betekenis is om te voorkomen dat de samenleving stagneert tijdens een crisis; cruciaal beroep; essentieel beroep.

beroepsrisico risico dat eigen is aan de uitoefening van een bepaald beroep.

beroepsziekte ziekte die het gevolg is van de uitoefening van een bepaald beroep.

beschermend middel middel dat gebruikt wordt bij werkzaamheden die een gevaar kunnen vormen voor de overdracht van een ziektekiem of andere smetstof op anderen, bijvoorbeeld mondkap, handschoenen en veiligheidskleding.

beschermingshandschoen beschermende handschoen die gedragen wordt bij werkzaamheden die een gevaar kunnen vormen voor de overdracht van een ziektekiem of andere smetstof op anderen.

beschermingskleding beschermende kleding die gedragen wordt bij werkzaamheden die een gevaar kunnen vormen voor de overdracht van een ziektekiem of andere smetstof op anderen; veiligheidskleding.

beschermingsmateriaal materiaal dat gebruikt wordt bij werkzaamheden die een gevaar kunnen vormen voor de overdracht van een ziektekiem of andere smetstof op anderen.

beschermingsmiddelen *collectieve* ~ (CBM) technische middelen die het risico van overdracht en besmetting verlagen.

beslisstructuur wijze waarop de besluitvorming is georganiseerd, bijvoorbeeld rond de vermindering van de coronamaatregelen.

besmet drager zijn van een ziektekiem, bijvoorbeeld een bacterie, virus of parasiet.

besmettelijkheid mate waarin overdracht van een ziektekiem kan plaatsvinden; infectiositeit.

besmetting overdracht van een ziektekiem van een besmet voorwerp of organisme op een andere voorwerp of organisme.

mogelijke besmetting besmetting die nog niet door onderzoek is vastgesteld, maar mogelijk wordt geacht op basis van het voorkomen van bepaalde symptomen.

waarschijnlijke besmetting besmetting die nog niet door onderzoek is vastgesteld, maar waarschijnlijk wordt geacht op basis van het voorkomen van bepaalde symptomen.

besmettingsangst angst om besmet te worden of te zijn met een ziektekiem.

besmettingscurve curve, kromme lijn in een grafiek die het aantal gevallen van een infectieziekte laat zien.

besmettingsgebied gebied waar een groep ziektegevallen zich heeft voorgedaan ten gevolge waarvan bijvoorbeeld strikte maatschappelijk afstand en/of isolatiemaatregelen zijn uitgevaardigd.

besmettingsgetal getal dat het gemiddelde aantal mensen geeft dat door een virusdrager besmet wordt; R; reproductiecijfer; reproductiegetal.

besmettingsgevaar gevaar te worden besmet met een ziektekiem; besmettingsrisico.

besmettingsgolf opvallende toename van besmettingen gedurende een bepaalde periode.

besmettingsgraad percentage, mate waarin iemand met een infectieziekte anderen besmet.

besmettingshaard haard, centrum vanwaaruit een besmetting zich verspreidt of waarnaar een reeks besmettingen is te herleiden; infectiehaard.

besmettingsrisico risico te worden besmet met een ziektekiem; besmettingsgevaar.

bestuurlijk dashboard meetinstrument dat een organisatie voorziet van op overzichtelijke wijze gepresenteerde gegevens die van belang zijn voor het bepalen van het te volgen beleid.

bewaking *biometrische* ~ registratie van bepaalde lichamelijke kenmerken, biometrische gegevens van een persoon.

bewakingssysteem systeem dat ernstig zieke patiënten voortdurend bewaakt met behulp van meetapparatuur voor ademhaling en bloedcirculatie; patiëntbewakingssysteem; patiëntmonitoring.

bewegingsbeperking beperking van een deel van het gewrichtenstelsel om de beweging uit te voeren waarvoor het is bedoeld.

bezettingsgraad percentage dat aangeeft in hoeverre de capaciteit van iets wordt gebruikt, bijvoorbeeld de landelijke capaciteit van intensivereafdelingen.

bezoekverbod verbod om iemand te bezoeken, met name een verbod om bewoners van een zorginstelling te bezoeken om dezen niet te besmetten met een ziektekiem.

biometrie het meten van bepaalde lichamelijke eigenschappen.

biometrische bewaking registratie van bepaalde lichamelijke kenmerken, biometrische gegevens van een persoon.

bioresponsteam (België) team van politiefunctionarissen met een opleiding in chemische, biologische, radiologische en nucleaire dreiging dat optreedt tegen personen die in de openbare ruimte en in andere situaties bewust hoesten en/ of spuwen met een hoge kans voor de omstanders op besmetting met het nieuwe coronavirus.

biostatisticus beoefenaar van de biostatistiek; iemand die statistiek toepast op onderwerpen in de biologie en het klinisch onderzoek in het bijzonder.

biostatistiek wetenschappelijke discipline die statistiek gebruikt in de biologie, biologische en medische experimenten ontwerpt en uitvoert en gegevens verzamelt en analyseert.

bioveiligheidscentrum instelling die verantwoordelijk is voor de veiligheid, gezondheid en het leefmilieu.

bloedklonter prop bloed in een slagader of ader; bloedstolsel; trombus.

bloedklontervorming vorming van bloedproppen in een slagader of ader; trombose.

bloedmonster kleine hoeveelheid voor onderzoek afgetapt bloed om aan de hand daarvan een veel grotere te beoordelen; bloedstaal.

bloedplasma het vloeibare gedeelte van het bloed, zonder de bloedcellen en de bloedplaatjes.

bloedstaal kleine hoeveelheid voor onderzoek afgetapt bloed om aan de hand daarvan een veel grotere te beoordelen; bloedmonster.

bloedstolsel prop bloed in een slagader of ader; bloedklonter; trombus.

bloedtest test van bloed dat van een patiënt is afgenomen.

bloedwaardentest onderzoek van de samenstellende bestanddelen van bloed en de eigenschappen ervan, zoals de bezinkingssnelheid van de rode bloedlichaampjes en het hemoglobinegehalte.

boezemfibrilleren hartritmestoornis waarbij het hart onregelmatig en meestal sneller klopt.

boodschappenstudent student die bijvoorbeeld tijdens een lockdown boodschappen doet voor ouderen of mensen in quarantaine.

broeihaard plaats van grootschalige groei en vermenigvuldiging van ziekteverwekkers en/of overdracht hiervan en besmetting hiermee.

bronchiaal met betrekking tot de bronchiën, luchtpijpvertakkingen.

bronchitis ontsteking van de bronchiën, luchtpijpvertakkingen, de grotere luchtwegen tussen de luchtpijp en de longblaasjes.

bronchodilatans geneesmiddel dat de bronchiën wijder maakt (verwijdt), bijvoorbeeld omdat deze vernauwd zijn en kortademigheid (dyspneu) veroorzaken; luchtwegverwijder.

bronchopneumonie ontsteking van zowel de longblaasjes als de luchtpijpvertakkingen.

bronchopulmonaal met betrekking tot de longen en de luchtpijpvertakkingen; bronchopulmonair

bronchopulmonair met betrekking tot de longen en de luchtpijpvertakkingen; bronchopulmonaal.

bronnenonderzoek *infectiologisch* ~ onderzoek naar dragers van ziektekiemen, bijvoorbeeld het nieuwe coronavirus, als oorsprong van besmetting en infectie van anderen.

bronopsporing het nagaan van de mogelijke besmettingsbronnen waaraan een besmet gebleken persoon tijdens de incubatietijd, tussen besmetting en infectie, is blootgesteld en het in kaart brengen van die bronnen.

bubbelen in de eigen leefwereld blijven zonder contacten daarbuiten.

buitenschaamte schaamte die mensen ervaren als zij ondanks een intelligente lockdown buiten zijn voor noodzakelijke verplaatsingen of het doen van boodschappen.

C

cardiorespiratoir de ademhaling en de hartpompfunctie betreffend.

catarre *nasale* ~ vochtafscheiding door neusslijmvlies door irritatie of een infectieuze ontsteking; loopneus; neuscatarre; neusloop.

celimmunititeit immuniteitssysteem van een cel tegen binnendringing en vermenigvuldiging van lichaamsvreemde organismen als veroorzakers van infectieziekten.

cellulair betrekking hebbend op lichaamscellen; uit cellen bestaand.

celmembraan membraan, biologische structuur die de binnenkant van een cel scheidt van de buitenkant.

celtype soort van lichaamscel.

Centrum Infectieziektebestrijding (CIb; Nederland) onderdeel van het Rijksinstituut voor Volksgezondheid en Milieu (RIVM) dat tot doel heeft infectieziekten te signaleren, te bestrijden en zo mogelijk te voorkomen.

CEPI Coalition for Epidemic Preparedness Innovations; stichting die met donaties onafhankelijke onderzoeksprojecten financiert die vaccins proberen te ontwikkelen tegen besmettelijke ziektes.

Chinavirus (scherts) virus dat zich allereerst in China heeft ontwikkeld, bijvoorbeeld in 2019 het nieuwe coronavirus oftewel SARS-CoV-2.

chirurgisch masker mond-neusmasker dat bedoeld is om de lucht die wordt uitgeademd te filteren van virussen en daardoor mensen rondom de drager tegen besmetting te beschermen.

chloroquine medicijn tegen malaria dat in zijn vorm hydroxychloroquine experimenteel in gebruik is geweest bij de behandeling van COVID-19 en bij deze ziekte onwerkzaam is gebleken.

CIb Centrum Infectieziektebestrijding (Nederland); onderdeel van het Rijksinstituut voor Volksgezondheid en Milieu (RIVM) dat tot doel heeft infectieziekten te signaleren, te bestrijden en zo mogelijk te voorkomen.

circulatieplan ontwerp waarop de richting is aangegeven die men bijvoorbeeld in winkels en openbare ruimte tijdens een versoepeling van de lockdown dient te volgen.

coagulopathie afwijkende stolling van het bloed; stollingsprobleem; stollingsstoornis.

Coalition for Epidemic Preparedness Innovations (CEPI); stichting die met donaties onafhankelijke onderzoeksprojecten financiert die vaccins proberen te ontwikkelen tegen besmettelijke ziektes.

code rood alarmerende situatie in ziekenhuizen waarbij de behoefte aan spoedeisende hulp zo groot is dat men moet besluiten de behandeling van patiënten met niet-spoedeisende klachten uit te stellen tot een later tijdstip of hen naar elders te verwijzen.

code zwart alarmerende situatie in ziekenhuizen waarbij door onvoldoende behandelcapaciteit zorgverleners gedwongen worden te kiezen welke patiënten geholpen worden en welke niet.

cohortverpleging verpleging van een groep patiënten met een gemeenschappelijke eigenschap, zoals een mogelijke of vastgestelde infectie door het nieuwe coronavirus.

collectieve beschermingsmiddelen (CBM) technische middelen die het risico van overdracht en besmetting verlagen.

comorbiditeit het tegelijkertijd hebben van twee of meer stoornissen of aandoeningen bij een patiënt.

compensatiepremie compensatie, schadeloosstelling voor mensen die schade lijden, met name door de corona-epidemie.

concentratiestoornis stoornis die maakt dat iemand zijn aandacht niet of niet goed kan richten op datgene waarmee hij bezig is; stoornis in de concentratie.

conjunctuercijfer uit verschillende economische indicatoren samengesteld cijfer dat de stand van de ontwikkeling van de welvaart aangeeft.

conjunctuurmonitor instrument dat rapporteert over de toestand van de huidige en toekomstige welvaart.

consumentenvertrouwen vertrouwen van de consument in de economie, dat met name tot uitdrukking komt in de aankoop van luxe artikelen.

contactapp app die waarschuwt als iemand in de buurt is geweest van een persoon die mogelijk besmet is met het nieuwe coronavirus; anticorona-app; corona-app; opsporingsapp; traceerapp.

contactberoep beroep waarbij aanraking met anderen onvermijdelijk is, zoals kapper, fysiotherapeut, pedicure enz.

contactbubbel vaste groep personen die uitsluitend onderling contact hebben en zich afsluiten van anderen, met name om besmetting met een ziektekiem, zoals een virus, te voorkomen.

contactluw met weinig lichamelijk contact.

contactonderzoek onderzoek naar de contacten die een besmet persoon als drager van een ziektekiem heeft gehad.

contactopsporing opsporing van mensen die contact hebben gehad met een besmet persoon als een middel om verspreiding te controleren; contacttracing.

contactpersoon iemand die in contact is geweest met een besmet persoon.

contactsport sport waarbij men lichamelijk contact met anderen heeft of kan hebben.

contacttracing tracing van mensen die contact gehad hebben met een besmet persoon als een middel om verspreiding te controleren; contactopsporing.

contacttracersapparaat apparaat dat mensen die contact gehad hebben met een besmet persoon identificeert en opspoorst.

contactzorg geneeskundige zorg en verpleging waarbij aanraking onvermijdelijk is.

corona 1. COVID-19; ziekte die wordt veroorzaakt door SARS-CoV-2. 2. verkorting van ‘coronavirus’; virusfamilie die tientallen virussoorten kent en waarvan de naam in de spreektaal een synoniem is van ‘SARS-CoV-2’, de coronavirussoort die specifiek COVID-19 veroorzaakt. 3. kroon- of kransvormige anatomische structuur.

corona-aanpak aanpak van de overheid voor de bestrijding van de corona-epidemie.

corona-alert waarschuwingsbericht ter opsporing van een persoon die besmet is met het nieuwe coronavirus.

corona-app app die waarschuwt als iemand in de buurt is geweest van een persoon die mogelijk besmet is met het nieuwe coronavirus; anticorona-app; contactapp; opsporingsapp; traceerapp.

corona-armoede armoede als gevolg van de corona-epidemie.

coronababy 1. baby van een vrouw die besmet is (geweest) met het nieuwe coronavirus. 2. baby die geboren is tijdens de corona-epidemie.

coronabeleid beleid van de overheid voor de bestrijding van de corona-epidemie.

coronabeperking beperking die door de overheid wordt opgelegd voor de bestrijding van de corona-epidemie, zoals de verplichting om anderhalve meter afstand te houden en het vermijden van niet-noodzakelijke verplaatsingen.

coronabesmetting besmetting met het nieuwe coronavirus.

coronaboete boete voor het overtreden van de coronaregels.

coronabriefing briefing, bijeenkomst waarop informatie wordt verstrekt over de corona-epidemie.

coronabus bus waarmee coronapatiënten worden vervoerd, bijvoorbeeld naar een ander ziekenhuis.

coronacalamiteit calamiteit die het gevolg is van het uitbreken van de corona-epidemie.

coronacalorieën overtollige calorische voedingswaarde van in ruime mate genuttigd eten tijdens de corona-epidemie waarbij langdurig verplicht binnen zitten compenserende lichaamsbeweging voor verbranding onmogelijk maakt; quarantainecalorieën.

coronacoalitie (België) federale minderheidscoalitie die voor een beperkte periode volmachten gekregen heeft om de corona-epidemie te kunnen bestrijden; coronakabinet; coronaregering.

coronacorpulentie corpulentie, zwaarlijvigheid als gevolg van te weinig lichaamsbeweging, te veel eten en snoepen en langdurig binnen zitten tijdens de corona-epidemie.

coronacrash beurscrash die het gevolg is van de corona-epidemie.

coronacrimineel crimineel die misbruik maakt van de corona-epidemie.

coronacrisis crisis die het gevolg is van de corona-epidemie.

coronacurve curve, kromme lijn in een grafiek die het verloop van de corona-epidemie laat zien.

coronadebat (Nederland) debat in de Tweede Kamer over de corona-epidemie.

coronadenktank denktank, groep van deskundigen die nadenken over problemen die het nieuwe coronavirus met zich meebrengt en voorstellen doen voor de oplossing ervan.

coronadiploma middelbareschooldiploma dat behaald is tijdens de coronacrisis van 2020, toen er geen centrale schriftelijke examens konden worden afgelegd en vooral de schoolexamens bepalend werden. De term is een vorm van negatieve framing; er wordt mee gesuggereerd dat het diploma minderwaardig zou zijn aan het gewone middelbareschooldiploma van andere jaren.

coronadreiger iemand die dreigt mensen met het nieuwe coronavirus te besmetten door in hun richting te hoesten, niezen of spugen.

corona-epidemie epidemie, uitbraak van COVID-19 bij een groot aantal mensen in korte tijd en in een afgebakend gebied.

corona-exit geleidelijke versoepeling van de coronaregels.

coronafailissement faillissement dat het gevolg is van de corona-epidemie.

coronafeest feest dat in strijd met de coronaregels georganiseerd wordt tijdens de corona-epidemie.

coronafraude fraude met een uitkering of andere voorzieningen tijdens de corona-epidemie; coronamisbruik.

coronageddon (mixwoord van *corona* en *armageddon*) wereldomvattende ramp die het gevolg is van de corona-epidemie.

coronageneratie generatie die opgroeit tijdens de corona-epidemie.

coronagoeroe (scherts) goeroe, gezaghebbend persoon die uitspraken doet over de corona-epidemie.

coronagolf snelle toename van het aantal besmettingen door het nieuwe coronavirus; coronastorm; COVID-19-golf.

coronahamsteraar iemand die hamstert uit onzekerheid met betrekking tot de omvang en de duur van de corona-epidemie.

coronahamsteren hamsteren uit onzekerheid met betrekking tot de omvang en de duur van de corona-epidemie.

coronahit hit, succesvol lied dat betrekking heeft op de corona-epidemie.

coronahuffer iemand die zich niet aan de coronaregels houdt.

coronahumor humor die betrekking heeft op de corona-epidemie.

corona-infectie infectie door het nieuwe coronavirus.

corona-item item, onderwerp in nieuwsberichtgeving dat betrekking heeft op het nieuwe coronavirus en aanverwante onderwerpen, zoals de epidemie, de crisis en de overheidsmaatregelen.

coronakabinet (België) federaal minderheidskabinet dat voor een beperkte periode volmachten gekregen heeft om de corona-epidemie te kunnen bestrijden; coronacoalitie; coronaregering.

coronakapsel kapsel dat het gevolg is van de verplichte sluiting van kapperszaken tijdens de corona-epidemie, gekenmerkt door bijvoorbeeld kleuruitgroei bij vrouwen en een ‘militaire haarcoupe’ bij mannen; coronamodel; coupe corona.

coronakilo extra kilo(‘s) als gevolg van te weinig lichaamsbeweging, te veel eten en snoepen en langdurig binnen zitten tijdens de corona-epidemie; ophokkilo; quarantainekilo.

coronaklacht lichamelijke klacht die optreedt na infectie door het nieuwe coronavirus, zoals koorts, droge hoest en kortademigheid.

coronaklever iemand die weigert om tijdens de corona-epidemie de voorgeschreven afstand tot anderen te bewaren.

coronakloof kloof, verwijdering tussen groepen mensen als gevolg van door de coronaregels veroorzaakte sociale ongelijkheid.

coronaleegloop het tijdelijk of definitief wegblijven van mensen als gevolg van de coronaregels, bijvoorbeeld bij een sportschool.

coronalied lied dat betrekking heeft op de corona-epidemie.

coronamaatregel maatregel ter voorkoming van besmetting met het nieuwe coronavirus.

coronamedicijn medicijn ter voorkoming van besmetting met het nieuwe coronavirus.

coronamelding melding aan een bevoegde instantie dat iemand besmet is met het nieuwe coronavirus.

coronamisbruik misbruik van een uitkering of andere voorzieningen tijdens de corona-epidemie; coronafraude.

coronamodel haardracht die het gevolg is van de verplichte sluiting van kapperszaken tijdens de corona-epidemie, gekenmerkt door bijvoorbeeld kleuruitgroei bij vrouwen en een ‘militaire haarcoupe’ bij mannen; coronakapsel; coupe corona.

coronamoe genoeg hebbend van alles wat met de corona-epidemie te maken heeft.

coronamoetheid het genoeg hebben van alles wat met de corona-epidemie te maken heeft.

coronamonopolist bedrijf dat of sector die voordeel heeft van de coronaregels, met name IT-bedrijven en supermarkten.

coronanoedverordening noodverordening die tijdens de corona-epidemie van overheidswege wordt vastgesteld.

coronnummer nummer dat men kan bellen bij beginnende lichamelijke klachten die op besmetting met het nieuwe coronavirus kunnen wijzen, zoals verkoudheid, een loopneus, niezen, hoesten, verhoging van lichaamstemperatuur of plotseling verlies van reuk of smaak.

coronaoverbruggingslening overbruggingslening voor bedrijven die door de coronaregels in de problemen zijn gekomen.

coronaoverleg overleg over zaken die de corona-epidemie betreffen.

coronaoverlever iemand die een ernstige besmetting met het nieuwe coronavirus heeft overleefd.

coronapak veiligheidskleding die beschermt tegen besmetting met het nieuwe coronavirus.

coronapandemie uitbraak van COVID-19 nagenoeg gelijktijdig op ten minste twee continenten.

coronaparanoia paranoia, achtervolgingswaan die het gevolg is van de corona-epidemie.

coronapaspoort paspoort, medisch document dat bevestigt dat de eigenaar ervan COVID-19 heeft doorgemaakt.

coronapatiënt persoon die door het nieuwe coronavirus is geïnfecteerd en hierdoor de ziekte COVID-19 doormaakt; covidlijder; COVID-19-lijder; covidpatiënt; COVID-19-patiënt.

coronapersconferentie persconferentie over de ontwikkelingen met betrekking tot de corona-epidemie.

coronapijk piek, hoogtepunt in het aantal vastgestelde ziektegevallen van COVID-19.

coronapreventie preventie, voorkoming van verspreiding van en infectie door het nieuwe coronavirus.

coronaproof bestand tegen het nieuwe coronavirus.

coronaprotocol protocol ter voorkoming van verspreiding van en infectie door het nieuwe coronavirus.

coronaquarantaine quarantaine als maatregel bij verdenking op besmetting met het nieuwe coronavirus.

coronareces (Nederland) reces van de Eerste en Tweede Kamer vanwege de lockdown als gevolg van de corona-epidemie.

coronarecessie economische recessie als gevolg van de corona-epidemie.

coronaregel regel, maatregel met betrekking tot het tegengaan van de verspreiding van het nieuwe coronavirus.

coronaregelgeving regelgeving, geheel van regels met betrekking tot het tegengaan van de verspreiding van het nieuwe coronavirus.

coronaregering (België) federale minderheidsregering met gedurende beperkte tijd volmachten om de gevolgen van de corona-epidemie te bestrijden; coronacoalitie; coronakabinet.

coronaregie regie, leiding en richting die de overheid geeft gedurende de corona-epidemie.

coronaregime regime, geheel van voorschriften dat van kracht is tijdens de corona-epidemie.

coronareorganisatie reorganisatie als gevolg van de corona-epidemie.

coronaresistentie resistentie, weerstand, immuniteit tegen infectie met het nieuwe coronavirus.

coronarichtlijn richtlijn, aanwijzing voor te volgen gedrag met betrekking tot coronapreventie.

coronarisico risico dat men loopt om besmet te raken met het nieuwe coronavirus.

coronaruzie ruzie die het gevolg is van de beperkingen die opgelegd worden door de coronaregels.

coronaschade schade die het gevolg is van de coronaregels.

coronascheiding echtscheiding die het gevolg is van de beperkingen die opgelegd worden door de coronaregels.

coronascherm scherm van plexiglas om overdracht van en besmetting met een ziektekiem in uitgeniesd of -gehoest speeksel en neusslijm te voorkomen, bijvoorbeeld tussen bezoeker en bezochte in een woonzorgcentrum of bij de kassa van een winkel; hoestscherm; kuchscherm; kuchschot; niesscherm; plexischerm.

coronashamen anderen in het openbaar bekritisieren omdat hun doen en laten mogelijk de verspreiding van het nieuwe coronavirus tot gevolg heeft.

coronaspeurder iemand die met het nieuwe coronavirus besmette mensen opspoorde.

coronaspuwer iemand die gedurende de corona-epidemie anderen opzettelijk in het gezicht spuugt met mogelijke besmetting als gevolg.

coronasterfte sterfte door een dodelijk verloop van COVID-19 oftewel infectie met het nieuwe coronavirus.

coronasteun steun voor ondernemers die door de corona-epidemie in de problemen zijn gekomen.

coronasteunplan steunplan voor ondernemers die door de corona-epidemie in de problemen zijn gekomen.

coronastorm snelle toename van het aantal besmettingen door het nieuwe coronavirus; coronagolf; covidgolf; COVID-19-golf.

coronastrategie strategie voor de bestrijding van het nieuwe coronavirus.

coronastress stress als gevolg van het uitbreken van de corona-epidemie.

coronasymptoom symptoom dat wijst op een infectie met het nieuwe coronavirus; coronaverschijnsel.

coronataks (België) taks, belasting die wordt opgebracht door ouderen en waarmee jongeren wordt gecompenseerd die tijdens de corona-epidemie uit solidariteit de lockdownmaatregelen hebben aanvaard en daardoor economische schade hebben geleden.

coronatest test om te bepalen of iemand besmet is (geweest) met het nieuwe coronavirus.

coronatijd tijd waarin de samenleving in de greep van het nieuwe coronavirus is (geweest).

coronatracing tracing, opsporing van mensen die in contact zijn geweest met iemand die besmet was met het nieuwe coronavirus.

coronatriage triage van mensen met mogelijke verschijnselen van COVID-19 die zich voor behandeling melden bij een post voor medische zorg.

corona-uitbraak uitbraak, gelijktijdig optreden bij een groot aantal mensen van infectie door het nieuwe coronavirus.

corona-uitkering uitkering die men ontvangt omdat er onvoldoende werk is door de corona-epidemie.

corona-uitvaart uitvaart tijdens de corona-epidemie, met een beperkt aantal aanwezigen om verspreiding van het virus te voorkomen.

coronavaccin geneesmiddel dat het afweersysteem in staat stelt om binnendringende coronavirussen af te weren en zo infectie te voorkomen.

coronavariant variant, afwijkende vorm (subtype) van het nieuwe coronavirus of van COVID-19 als klinisch ziektebeeld.

coronaveilig uitgerust met de nodige voorzieningen tegen besmetting met het nieuwe coronavirus.

coronaverdenking het vermoeden dat iemand besmet is met het nieuwe coronavirus.

coronaverschijnsel verschijnsel dat wijst op een infectie door het nieuwe coronavirus;

coronasymptoom; covidsymptoom; COVID-19-symptoom,.

coronaverslonzing verslonzing, verwaarlozing van het eigen uiterlijk als gevolg van de beperkingen van de coronaregels.

coronavirus virus dat de in 2019 ontdekte infectieziekte COVID-19 veroorzaakt; COVID-19-virus; het nieuwe coronavirus; SARS-CoV-2.

coronavoucher voucher waarmee men op een later tijdstip aanspraak kan maken op een evenement dat of een reis die is uitgesteld vanwege de corona-epidemie.

coronavrij 1 vrij van het nieuwe coronavirus. 2 hersteld van COVID-19.

coronavrees vrees voor besmetting met het nieuwe coronavirus.

coronawerkgroep werkgroep van personen die de gevolgen van de corona-epidemie op een of meer gebieden aanpakt.

coronawoordenboek woordenboek met woorden en woordcombinaties die te maken hebben met het nieuwe coronavirus, COVID-19, de COVID-19-epidemie en de coronacrisis.

coronaziekenhuis zorginstelling die zich (tijdelijk) hoofdzakelijk of uitsluitend toelegt op de spoedbehandeling van coronapatiënten.

coronazondaar iemand die de coronaregels overtreedt.

coronazorgen zorgen over besmetting met het nieuwe coronavirus en/of de gevolgen van de coronaregels.

coupe corona (scherts) haarcoupe die het gevolg is van de verplichte sluiting van kapperszaken tijdens de corona-epidemie, gekenmerkt door bijvoorbeeld kleuruitgroei bij vrouwen en een ‘militaire haarcoupe’ bij mannen; coronakapsel; coronamodel.

CoV afkorting van ‘coronavirus’.

covid, COVID-19 verkorte vorm van ‘coronavirus disease 2019’; longziekte die wordt veroorzaakt door infectie door het nieuwe coronavirus, SARS-CoV-2.

covidbehandeling, COVID-19-behandeling medische behandeling en verpleging bij infectie door het nieuwe coronavirus; coronabehandeling.

coviddode, COVID-19-dode iemand die overleden is aan de lichamelijke gevolgen van infectie met het nieuwe coronavirus; coronadode.

covidgolf, COVID-19-golf snelle toename van het aantal besmettingen met het nieuwe coronavirus; coronagolf; coronastorm.

covidinfectie, COVID-19-infectie infectie door het nieuwe coronavirus; corona-infectie.

covidlijder, COVID-19-lijder patiënt die lijdt aan een infectie door het nieuwe coronavirus; coronalijder; coronapatiënt; covidpatiënt; COVID-19-patiënt.

covidpatiënt, COVID-19-patiënt patiënt die lijdt aan een infectie door het nieuwe coronavirus; coronalijder; coronapatiënt; covidlijder; COVID-19-lijder.

covidpiek, COVID-19-piek piek, verhoogd aantal gevallen van COVID-19 in een bepaalde periode.

covidplasmatherapie, COVID-19-plasmatherapie therapie, medische behandeling waarbij door toediening aan een COVID-19-patiënt van bloedplasma met SARS-CoV-2-antistoffen van een andere, van COVID-19 herstelde patiënt.

covidrecidivist, COVID-19-recidivist iemand die herhaaldelijk en bewust de maatregelen ter voorkoming van verspreiding van het nieuwe coronavirus overtreedt.

covidvirus, COVID-19-virus virus dat COVID-19 veroorzaakt; het nieuwe coronavirus, SARS-CoV-2.

covidioot 1. iemand die de coronaregels negeert. 2. iemand die boodschappen hamstert waardoor hij nodeloos angst voor COVID-19 verspreidt en anderen berooft van vitale voorzieningen.

covidium tijdperk van de corona-epidemie.

cruciaal beroep beroep dat van doorslaggevende betekenis is om te voorkomen dat de samenleving stagneert tijdens een crisis; essentieel beroep; vitaal beroep.

CVA cerebrovasculair accident; hersenbloeding of herseninfarct; beroerte; attaque.

cytokine molecuul dat een rol speelt in het afweersysteem en het activeren van een cel of weefselement dat gevoelig is voor prikkels.

cytokinestorm mogelijk fatale reactie van het lichaam waarbij de T- en B-cellen moleculen (cytokinen) uitscheiden die een ontstekingsreactie in het hele lichaam veroorzaken.

D

dagstructuur manier waarop iemands activiteiten over de dag verspreid zijn.

dashboard *bestuurlijk* ~ meetinstrument dat een organisatie voorziet van op overzichtelijke wijze gepresenteerde gegevens die van belang zijn voor het bepalen van het te volgen beleid.

dat dating apart together (gevormd naar analogie van 'lat; living apart together'); borrelen tijdens een verbinding via internet waarbij men elkaar kan zien op het scherm van computer, tablet of smartphone.

datrelatie relatie waarbij mensen borrelen tijdens een verbinding via internet waarbij men elkaar kan zien op het scherm van computer, tablet of smartphone.

desaturatie tekort aan zuurstof in het bloed doordat de patiënt onvoldoende lucht of toegediende gassen inademt of de gasuitwisseling tussen de longen en het bloed tekortschiet.

desinfectie ontsmetting.

detectiecamera camera die bepaalde verschijnselen detecteert, bijvoorbeeld koorts als kenmerk van een infectieziekte.

deurbeleid beleid dat geldt, regels die gelden voor bezoekers van bepaalde gelegenheden, bijvoorbeeld voor de bezoekers van horecagelegenheden, supermarkten en andere winkels tijdens de corona-epidemie om overdracht van het virus te voorkomen.

deurbezoek bezoek waarbij de bezoeker buiten bij de deur blijft staan, ter voorkoming van een besmetting met het nieuwe coronavirus; deurvisite; voordeurbezoek; voordeurvisite.

deurgesprek gesprek waarbij de bezoeker buiten aan de deur blijft staan, ter voorkoming van een besmetting met het nieuwe coronavirus.

deurvisite visite waarbij de bezoeker buiten aan de deur blijft staan, ter voorkoming van een besmetting met het nieuwe coronavirus; deurbezoek; voordeurbezoek; voordeurvisite.

diagnosticum middel om een diagnose te stellen, bijvoorbeeld een vragenlijst.

digitaal leren leren met gebruikmaking van internet en andere digitale hulpmiddelen; afstandsleren; afstandsonderwijs.

digitale economie economische activiteiten waarbij digitale computertechnologie wordt gebruikt, bijvoorbeeld bij het kopen van goederen online.

distancing *social* ~ het lichamelijk afstand houden tot anderen, met name om de verspreiding van ziektekiemen te voorkomen; sociale onthouding.

doorligwond wond die het gevolg is van weefselsterfte door langdurig verblijf in bed.

drager iemand die besmet is met een ziektekiem, zoals een virus, bacterie, gist, schimmel of parasiet.

druppelbesmetting het overbrengen van een ziektekiem op of in een besmet individu naar een vatbaar persoon via aerosolen die vrijkomen tijdens hoesten en niezen; het synoniem 'druppelinfectie' is onjuist, want druppelbesmetting leidt niet altijd tot infectie.

dwanglicentie verloop om bijvoorbeeld de fabrikant van een geïmporteerde medicijn te dwingen om licenties voor dat medicijn te verlenen aan andere partijen.

dyspneu kortademigheid.

E

economie digitale ~ economische activiteiten waarbij digitale computertechnologie wordt gebruikt, bijvoorbeeld bij het kopen van goederen online.

economisch werkloos tijdelijk werkloos wegens geldgebrek van de werkgever die om ontslagen te vermijden een aantal of al zijn werknemers tijdelijk werkloos kan stellen mits bepaalde formaliteiten worden nageleefd.

economische werkloosheid het tijdelijk werkloos zijn wegens geldgebrek van de werkgever die om ontslagen te vermijden een aantal of al zijn werknemers tijdelijk werkloos kan stellen mits bepaalde formaliteiten worden nageleefd.

eenzaamheidsvirus denkbeeldig virus dat gevoelens van eenzaamheid veroorzaakt bij mensen die als gevolg van de coronaregels verstoken zijn van sociale contacten.

eerstelijnszorg zorg door huisartsen in samenwerking met wijkverpleging, maatschappelijk werk en andere voorzieningen in de gezondheidszorg.

elektronisch patiëntendossier (EPD; Nederland) digitaal dossier met medische gegevens over een patiënt.

ELISA-test (ELISA = Enzyme-Linked Immuno Sorbent Assay) laboratoriumtest voor het meten van macromoleculaire stoffen, zoals eiwitten in bloedmonsters.

ellebooggroet groet waarbij mensen elkaar door aanraking met de elleboog begroeten om overdracht van het nieuwe coronavirus te voorkomen.

ellebooghoesten hoesten in de elleboog om overdracht van het nieuwe coronavirus te voorkomen.

endemisch gezegd van een ziekte, hardnekkig heersend in een bepaald gebied zonder dat besmetting van daaruit naar elders plaatsvindt.

e-peritief (België) aperitief dat men met anderen gebruikt tijdens een verbinding via internet waarbij men elkaar kan zien op het scherm van computer, tablet of smartphone.

epicentrum 1. punt op het aardoppervlak recht boven de oorsprong van een aardbeving. 2. punt, haard vanwaar een besmetting uitgaat.

epidemie besmettelijke ziekte die zich snel en op grote schaal verspreidt waardoor veel mensen tegelijkertijd de ziekte krijgen.

epidemiologie vakgebied dat zich bezighoudt met het optreden en de verspreiding van ziekten in de algemene bevolking.

epidemiologisch met betrekking tot de epidemiologie.

epidemisch van de aard van een epidemie.

epidemische uitbraak het plotseling en grootschalig uitbreken van een infectieziekte; epidemische ziekte-uitbraak.

epidemische ziekte-uitbraak het plotseling en grootschalig uitbreken van een infectieziekte; epidemische uitbraak.

ernstig acuut ademhalingsyndroom (vertaling van ‘severe acute respiratory syndrome’)

luchtweginfectie met soms een levensbedreigende vorm van atypische longontsteking die veroorzaakt wordt door een SARS-virus; SARS.

essentieel beroep beroep dat van doorslaggevende betekenis is om te voorkomen dat de samenleving stagneert tijdens een crisis; cruciaal beroep; vitaal beroep.

essentiële verplaatsing (België) verplaatsing tijdens de lockdown die noodzakelijk en geoorloofd is, bijvoorbeeld om een essentieel beroep uit te oefenen.

essentiële vrijwilliger vrijwilliger die hulp verleent waar dat nodig is om te voorkomen dat de samenleving stagneert.

Europees Centrum voor Ziektepreventie en -controle (Engels: *European Centre for Disease Prevention and Control* (ECDC)) agentschap van de Europese Unie dat helpt in de strijd tegen infectieziekten en andere ernstige bedreigingen van de gezondheid.

exitstrategie strategie met betrekking tot een geleidelijke versoepeling van de coronaregels.

expiratie uitademing.

extubatie het verwijderen van een beademingsbuis bij een patiënt.

F

farmabedrijf verkorting van ‘farmaceutisch bedrijf’.

farmaceutisch bedrijf fabrikant van geneesmiddelen, vaak met een afdeling voor geneesmiddelenonderzoek en -ontwikkeling.

farmacie wetenschap van de geneesmiddelen (medicijnen); artsnijbereidkunde.

farmacologie deelwetenschap van de farmacie die zich bezighoudt met het bestuderen van de wisselwerking tussen farmacologische stoffen en lichaamsprocessen.

FFP-masker (FFP = Filtering Face Piece) gecertificeerd ademhalingsmasker ter bescherming tegen verschillende virussen in de lucht.

FFP-mondmasker FFP-masker.

FFP1-masker gecertificeerd ademhalingsmasker ter bescherming tegen verschillende virussen in de lucht, dat aerosolen uitfiltert tot minstens 80% en een inwendig lekpercentage heeft van maximaal 22%.

FFP1-mondmasker FFP1-masker.

FFP2-masker gecertificeerd ademhalingsmasker ter bescherming tegen verschillende virussen in de lucht, dat aerosolen uitfiltert tot minstens 94% en een inwendig lekpercentage heeft van maximaal 8%.

FFP2-mondmasker FFP2-masker.

FFP3-masker gecertificeerd ademhalingsmasker ter bescherming tegen verschillende virussen in de lucht, dat aerosolen uitfiltert tot minstens 99% en een inwendig lekpercentage heeft van maximaal 2%.

FFP3-mondmasker FFP3-masker.

fijnstofmasker zie FFP1-masker.

filterproducent producent van apparaten die aerosolen zuiveren door ze door een poreuze stof te sturen.

fomiet object dat of substantie die ziektekiemen kan dragen en overbrengen.

frontlinie sector van maatschappelijke dienstverlening die direct met het publiek in contact komt.

furosemide plasmiddel dat onder meer gebruikt wordt bij de behandeling van oedeem bij hartfalen, levercirrose, nierfalen en nefrotisch syndroom.

G

gangbingo bingo waarbij de deelnemers in quarantaine zitten of door een lockdown getroffen zijn en daarom alleen vanaf de gang aan het spel deelnemen.

gedrag *transmissiemijdend* ~ gedrag dat erop gericht is overdracht en besmetting te voorkomen.

GEES (België) Groep van Experts belast met de Exit-Strategie; groep van deskundigen die de exitstrategie in België organiseren.

geestelijke gezondheidszorg (GGZ; Nederland) vakgebied van de gezondheidszorg, toegepaste wetenschap die zich met de geestelijke gezondheid van mensen bezighoudt.

gelaatsbedekking bedekking voor het gezicht die gebruikt wordt bij werkzaamheden die een gevaar kunnen vormen voor de overdracht van een ziekte of besmetting op anderen; gezichtsbedekking

gelaatsmasker masker voor het gezicht dat gebruikt wordt bij werkzaamheden die een gevaar kunnen vormen voor de overdracht van een ziekte of besmetting op anderen; gezichtsmasker.

gelaatsscherm scherm voor het gezicht dat gebruikt wordt bij werkzaamheden die een gevaar kunnen vormen voor de overdracht van een ziekte of besmetting op anderen; gezichtsscherm.

Geneeskundige Hulpverleningsorganisatie in de Regio (GHOR; Nederland); organisatie die zorg draagt voor de coördinatie, aansturing en regie van de geneeskundige hulpverlening bij rampen en crisis in de regio.

geneesmiddelentoezichthouder instantie die toezicht houdt op de productie en distributie van geneesmiddelen.

geneesmiddelenonderzoek onderzoek naar een (nieuw) geneesmiddel op werking en bijwerkingen; medicijnonderzoek.

gentherapie het inbrengen van genetisch materiaal in (menselijke) cellen als vorm van medische behandeling.

geriater medicus die gespecialiseerd is in de gezondheid en ziekte van ouderen.

geriatrie medisch specialisme dat zich richt op gezondheid en ziekte van ouderen;
ouderengeneeskunde.

geval *verdacht* ~ persoon die verdacht wordt van dragerschap van een virus.

gezichtsbedekking beschermende bedekking van het gezicht bij werkzaamheden die een gevaar kunnen vormen voor de overdracht van een ziekte of besmetting op anderen;
gelaatsbedekking.

gezichtsmasker masker voor het gezicht dat gebruikt wordt bij werkzaamheden die een gevaar voor de overdracht van een ziekte of besmetting op anderen met zich meebrengen; gelaatsmasker.

gezichtsscherm scherm voor het gezicht dat gebruikt wordt bij werkzaamheden die een gevaar voor de overdracht van een ziekte of besmetting op anderen met zich meebrengen; gelaatsscherm.

gezondheidsautoriteit overheidslichaam dat belast is met de volksgezondheid.

gezondheids campagne campagne ter bevordering van gezondheid en een gezonde levensstijl.

gezondheids crisis 1. crisis die iemand doormaakt met betrekking tot zijn gezondheid. 2. crisis in de openbare gezondheid.

gezondheidseconoom econoom op het gebied van de gezondheidszorg.

gezondheidsfascisme extreme vorm van autoritair optreden in de gezondheidszorg.

gezondheidsinstituut instituut op het gebied van de gezondheidszorg.

gezondheidsinstantie instantie op het gebied van de gezondheidszorg.

gezondheidsmaatregel maatregel op het gebied van de gezondheidszorg.

gezondheidspaspoort paspoort met medische informatie die in noodgevallen van belang kan zijn,
bijvoorbeeld bloedgroep, allergieën, ziektegeschiedenis, vaccinaties, enz.

Gezondheidsraad (Nederland) wetenschappelijk adviesorgaan dat de regering en het parlement adviseert over vraagstukken op het gebied van de volksgezondheid.

Gezondheidsreglement *Internationaal* ~ reglement van de Wereld Gezondheidsraad dat alle gezondheidgerelateerde aspecten van een epidemie of pandemie probeert te beheersen.

gezondheidsrisico risico op het gebied van de gezondheid.

gezondheidswerker iemand die werkzaam is op het gebied van de volksgezondheid.

gezondheidszorg *geestelijke* ~ (GGZ; Nederland) vakgebied van de gezondheidszorg, toegepaste wetenschap die zich met de geestelijke gezondheid van mensen bezighoudt.

GGD (Nederland) Gemeentelijke Geneeskundige Dienst; dienst waarover elke gemeente in Nederland volgens de wet dient te beschikken om een aantal taken op het gebied van de publieke gezondheidszorg uit te voeren.

GGZ (Nederland) geestelijke gezondheidszorg; vakgebied van de gezondheidszorg, toegepaste wetenschap die zich met de geestelijke gezondheid van mensen bezighoudt.

GHOR (Nederland) Geneeskundige Hulpverleningsorganisatie in de Regio; organisatie die zorg draagt voor de coördinatie, aansturing en regie van de geneeskundige hulpverlening bij rampen en crisis in de regio.

glascabine cabine die bestaat uit glazen wanden.

griep infectie door het influenzavirus van de luchtwegen.

Mexicaanse ~ infectieziekte als variant van de varkensgriep die in 2008 in Mexico bij de mens optrad en zich van daaruit verspreidde over de rest van de wereld.

griepvirus virus dat griep veroorzaakt; influenzavirus.

groep kwetsbare ~ groep van mensen, zoals ouderen en zieken, die als gevolg van een verminderde weerstand, chronische aandoeningen en andere medisch-sociale problemen een groot risico loopt op een infectieziekte.

groepsbescherming bescherming tegen een bepaalde infectieziekte die wordt bereikt doordat een groot deel van de groep geïnfecteerd is geweest en zo antilichamen heeft gevormd; achtergrondimmunititeit; groepsimmunititeit; kudde-immunititeit.

groepsimmunititeit immunititeit tegen een bepaalde infectieziekte die wordt bereikt doordat een groot deel van de groep geïnfecteerd is geweest en zo antilichamen heeft gevormd; achtergrondimmunititeit; groepsbescherming; kudde-immunititeit.

groepsquarantaine quarantaine van een groep van mensen bij verdenking van infectie door een virus.

groepsverbod verbod om in groepen samen te komen; samenscholingsverbod.

Groep van Experts belast met de Exit-Strategie (GEES; België) groep van deskundigen die de exitstrategie in België organiseren.

H

haard beginpunt, oorsprong van een ongewenst verschijnsel, zoals overdracht en besmetting met het nieuwe coronavirus.

hamsteren meer inslaan van bepaalde goederen dan nodig is omdat men een periode van schaarste verwacht.

hamsterschaamte schaamte over het meer inslaan van bepaalde goederen dan nodig is.

hamsterspijt spijt over het meer inslaan van bepaalde goederen dan nodig is.

handalcohol ethylalcohol om de handen mee te ontsmetten.

handenschudverbod verbod om handen te schudden, bijvoorbeeld om daardoor de verspreiding van een virus te voorkomen.

handgel gel met ethylalcohol om de handen mee te ontsmetten.

handhaven ervoor zorgen dat bepaalde wet- en regelgeving wordt nageleefd.

handhavingsbeleid beleid dat gericht is op het handhaven van wetten en verordeningen, met name door daartoe bevoegde autoriteiten als justitie en politie.

handhygiëne hygiënegedrag voor de handen, bijvoorbeeld het regelmatig wassen met zeep en het ontsmetten met handgel om de overdracht van ziektekiemen op personen en voorwerpen te voorkomen.

handwasmoment moment waarop men zijn handen wast, bijvoorbeeld na het doen van boodschappen of na een wandeling.

hemoglobineconcentratie concentratie aan rode bloedcellen in het bloed, die verantwoordelijk zijn voor het zuurstoftransport.

het nieuwe normaal maatschappelijke situatie die ingeburgerd moet raken, maar sterk afwijkt van de situatie die daarvoor als 'normaal' werd beschouwd, bijvoorbeeld het anderhalve meter afstand houden in horeca en winkels en de striktere regels voor handhygiëne.

hinderpremie premie voor (kleine) bedrijven die door de coronaregels in de problemen komen.

hoestdab beweging die iemand maakt bij het hoesten in de elleboog en die wel wat lijkt op de dansbeweging dab.

hoesthygiëne hygiënegedrag met betrekking tot hoesten, zoals hoesten in de elleboog.

hoestschaamte schaamte bij het hoesten in de openbare ruimte.

hoestschermb scherm van plexiglas om overdracht van en besmetting met een ziektekiem in uitgiesd of -gheost speeksel en neusslijm te voorkomen, bijvoorbeeld tussen bezoeker en bezochte in een woonzorgcentrum of bij de kassa van een winkel; coronaschermb; kuchschermb; kuchschoth; niesschermb; plexischermb.

hongkonggriep griep epidemie die in 1968 in China en Hongkong uitbrak en zich tot een pandemie ontwikkelde.

hoogrisicopatiënt 1. patiënt met een verhoogde kans op een bepaalde (bijkomende) aandoening, complicatie, enz. 2. patiënt die als drager van een ziektekiem een verhoogd vermogen heeft om anderen te besmetten.

hospitaliseren (België) 1. opnemen in een ziekenhuis. 2. wennen aan het verblijf in een ziekenhuis naarmate een patiënt langer is opgenomen.

houd-afstandhesje hesje dat gedragen wordt om duidelijk te maken dat men afstand moeten houden, bijvoorbeeld door de politie en door winkelpersoneel.

huidhonger behoefte aan aanraking en intimiteit.

huisarts gespecialiseerd arts die niet in een ziekenhuis werkt en die door mensen met gezondheidsproblemen in de ruimste zin als eerste wordt bezocht.

huisviroloog viroloog die tijdens de uitbraak van een virus regelmatig door een bepaald radio- en/of televisieprogramma wordt uitgenodigd voor commentaar.

huisbubbel de eigen leefwereld van het huis en huisgezin zonder contacten daarbuiten.

huisquarantaine quarantaine in het eigen huis, tijdens de corona-epidemie gedurende een periode van doorgaans veertien dagen, voor personen die in een gebied waren waar het nieuwe coronavirus is aangetroffen en/of in contact zijn geweest met een coronapatiënt.

hydroxychloroquine medicijn tegen malaria dat experimenteel in gebruik is geweest bij de behandeling van COVID-19 en bij deze ziekte onwerkzaam is gebleken..

hygiëneprotocol protocol met betrekking tot hygiëne.

hygiënevoorschrift voorschrift met betrekking tot hygiëne.

hyperbaar onder verhoogde luchtdruk.

hyperbare zuurstoftherapie therapie waarbij patiënten via een masker pure zuurstof inademen bij een druk die hoger is dan de normale omgevingsdruk.

hypercholesterolemie hoge concentratie van cholesterol in het bloed.

hyperglykemie hoge concentratie van suiker in het bloed.

hypertonie verhoogde spanning van een spier, hersenvocht, oogvocht, bloed in een bloedvat enz.

hyperventilatie overmatig transport van lucht van en naar de longen door te intensieve ademhaling.

hypoventilatie onvoldoende transport van lucht van en naar de longen door ontoereikende ademhaling.

I

ic afkorting van ‘intensive care’ (in België: ‘intensieve zorg’) en verkorting van ‘ic-afdeling’; afdeling in een ziekenhuis waar ernstig zieke patiënten met bedreigde vitale lichaamsfuncties voortdurend worden bewaakt en verzorgd.

ic-afdeling afdeling in een ziekenhuis waar ernstig zieke patiënten met bedreigde vitale lichaamsfuncties voortdurend worden bewaakt en verzorgd; intensivereafdeling.

ic-arts medisch specialist op een intensivereafdeling; intensivist, intensiverearts.

ic-bed bed voor behandeling van een patiënt op een intensivereafdeling; intensiverebed.

ic-buddy buddy, vrijwilliger die psychosociale hulp biedt aan patiënten op een intensivereafdeling; intensiverebuddy.

ic-capaciteit hoeveelheid beschikbare plaatsen op een intensivereafdeling; intensiverecapaciteit.

ICCb Interdepartementale Commissie Crisisbeheersing; commissie van directeuren-generaal die adviezen geeft aan de Ministeriële Commissie Crisisbeheersing (MCCb), die op haar beurt de regie voert over het geheel van maatregelen ten tijde van een crisis, bijvoorbeeld ter voorkoming van verdere verspreiding van het nieuwe coronavirus en de hieruit voortkomende maatschappelijke effecten.

ic-opname opname op de intensive care; intensivereopname.

ic-patiënt patiënt die op de ic-afdeling wordt bewaakt en verpleegd; intensiverepatiënt.

immunisatie het verkrijgen van immuniteit voor een bepaalde infectieziekte, bijvoorbeeld door middel van het toedienen van een vaccin.

immuniseren immuniteit verkrijgen voor een bepaalde infectieziekte, bijvoorbeeld door middel van het toedienen van een vaccin.

immuniteit het bestand zijn tegen een bepaalde infectieziekte, bijvoorbeeld door ertegen ingeënt te zijn.

immuniteitscertificaat certificaat waarop vermeld is dat iemand immuun is voor een bepaalde infectieziekte, waardoor hij bijvoorbeeld kan werken in een contactberoep; immuniteitspaspoort.

immuniteitsleer wetenschap die onderzoek doet naar de afweermechanismen van organismen tegen lichaamsvreemde cellen en virussen; immunologie.

immuniteitsopbouw opbouw van immuniteit.

immuniteitspaspoort paspoort waarin vermeld is dat iemand immuun is voor een bepaalde infectieziekte, waardoor hij bijvoorbeeld kan werken in een contactberoep; immuniteitscertificaat.

immunogeen antigeen dat een organisme prikkelt tot vorming van immuunstof.

immunogeniciteit vermogen van antigenen om de aanmaak van antistoffen in gevaccineerde personen te stimuleren.

immunologie wetenschap die onderzoek doet naar de afweermechanismen van organismen tegen lichaamsvreemde cellen en virussen; immuniteitsleer.

immunoloog specialist op het gebied van de immunologie.

immuun niet (langer) vatbaar voor een ziekte.

immuuncel bloedcel die het lichaam beschermt tegen infectie door ziektekiemen; afweercel.

importbesmetting besmetting met een virus dat in het land is gebracht door een persoon die in het buitenland besmet is geraakt.

incubatie tijd tussen besmetting met een micro-organisme en de infectie met een afweerreactie door het lichaam; incubatieperiode; incubatietijd.

incubatieperiode periode tussen besmetting met een micro-organisme en de infectie met een afweerreactie door het lichaam; incubatietijd.

incubatietijd tijd tussen besmetting met een micro-organisme en de infectie met een afweerreactie door het lichaam; incubatie; incubatieperiode.

indammen (gezegd van een infectieziekte) ervoor zorgen dat de ziekte zich niet of zo min mogelijk verder verspreidt.

indammingsfase fase bij een uitbraak van een infectieziekte waarin de aandacht zich richt op het beperken van de verspreiding ervan.

infectie toestand waarin lichaamsvreemde micro-organismen na besmetting in een organisme zijn binnengedrongen en zich daar hebben vermenigvuldigd.

infectiedruk druk die men voelt als gevolg van de angst om besmet te raken.

infectiehaard haard, centrum vanwaaruit een infectie zich verspreidt of waarnaar een reeks infecties is te herleiden; besmettingshaard.

infectieketen keten van gebeurtenissen die een rol spelen bij een infectie.

infectielawine plotselinge snelle toename van het aantal mensen met een infectie.

infectieoverdracht overdracht van een ziektekiem aan anderen door een persoon met een infectie.

infectiepreventie geheel van maatregelen ter voorkoming van besmetting, overdracht en infectie.

infectieradar onderzoek door het RIVM met publieksparticipatie waarbij de landelijke verspreiding van een bepaalde infectieziekte in kaart wordt gebracht.

infectierisico risico op besmetting, overdracht en infectie.

infectieroute route die ziektekiemen afleggen alvorens iemand te besmetten, binnen te dringen en te infecteren.

infectievrees vrees om geïnfecteerd te worden door micro-organismen.

infectieziekte ziekte die ontstaat na overdracht door een drager van een ziekteverwekker en invasie hiervan; besmettelijke ziekte; infectieuze ziekte.

infectieziektebestrijding het bestrijden van infectieziektes.

infectieziekte-expert deskundige op het gebied van infectieziektes; infectioloog.

infectiologie leer van de infectieziektes.

infectiologisch bronnenonderzoek onderzoek naar dragers van ziektekiemen, bijvoorbeeld het nieuwe coronavirus, als oorsprong van besmetting en infectie van anderen.

infectioloog deskundige op het gebied van de infectieziektes; infectieziekte-expert.

infectiositeit mate waarin overdracht van een ziektekiem, gewoonlijk in combinatie met infectie, kan plaatsvinden; besmettelijkheid.

infectiviteit vermogen van een micro-organisme om in een gastheer binnen te dringen, er te overleven en zich te vermenigvuldigen.

inflammatoir betrekking hebbende op een ontsteking.

influenza *aviaire* ~ ziekte die voorkomt bij vogels, voornamelijk hoenderachtigen, en griepachtige verschijnselen veroorzaakt met traag gedrag, tranende ogen en opgezette keel; vogelgriep; vogelpest.

influenzavirus virus dat griep veroorzaakt.

infodemie (mixwoord uit *informatie* en *epidemie*) overvloedige hoeveelheid informatie over een bepaald onderwerp, vaak (deels) onwaar, die tot ziektevrees en zwaarmoedigheid kan leiden.

infraroodthermometer thermometer die werkt op basis van infrarode straling.

inфуusnaald naald die in een ader wordt ingebracht en waarmee een oplossing van bijvoorbeeld fysiologisch zout, transfusiebloed of bloedplasma wordt toegediend.

inreisverbod verbod voor mensen uit het buitenland om naar een land te komen.

instantie *uitkerende* ~ instantie die uitkeringen uitbetaalt bij ziekte, werkloosheid of arbeidsongeschiktheid; uitkeringsinstantie.

intelligente lockdown lockdown met de nodige vrijheden mits men zich houdt aan de voorgeschreven regels van bijvoorbeeld het anderhalve meter afstand houden, het veelvuldig handenwassen en het zoveel mogelijk thuiswerken.

intensieve zorg (België) afdeling in het ziekenhuis waar ernstig zieke patiënten met bedreigde vitale lichaamsfuncties voortdurend bewaakt en verzorgd worden met speciale apparatuur; intensive care; ic.

intensievezorgarts medisch specialist op de intensive care; ic-arts; intensivist; intensivecarearts.

intensive care afdeling in het ziekenhuis waar ernstig zieke patiënten met bedreigde vitale lichaamsfuncties voortdurend bewaakt en verzorgd worden met speciale apparatuur; ic; intensieve zorg.

intensivecareafdeling afdeling in een ziekenhuis waar ernstig zieke patiënten met bedreigde vitale lichaamsfuncties voortdurend worden bewaakt en verzorgd; ic; ic-afdeling.

intensivecarearts medisch specialist op de intensive care; ic-arts; intensievezorgarts; intensivist.

intensivecarebed bed op de intensive care; ic-bed.

intensivecarebuddy buddy, vrijwilliger die psychosociale hulp biedt aan patiënten op een intensivecareafdeling; ic-buddy.

intensivecarecapaciteit hoeveelheid beschikbare plaatsen op een intensivecareafdeling; ic-capaciteit.

intensivecareopname opname op de intensive care; ic-opname.

intensivist medisch specialist op de intensive care; ic-arts; intensievezorgarts; intensivecarearts.

intubatie het onder algehele narcose aanbrengen van een buigzame buis in de luchtpijp van een patiënt ten behoeve van beademingsapparatuur of om de luchtweg vrij te maken bijvoorbeeld bij een acute vernauwing van de luchtwegen.

intuberen onder algehele narcose een buigzame buis in de luchtpijp van een patiënt aanbrengen ten behoeve van beademingsapparatuur of om de luchtweg vrij te maken bijvoorbeeld bij een acute vernauwing van de luchtwegen.

Internationaal Gezondheidsreglement reglement van de Wereld Gezondheidsraad dat alle gezondheidgerelateerde aspecten van een epidemie of pandemie probeert te beheersen.

iPadzuster verpleegkundige die het mogelijk maakt voor bewoners van zorginstellingen waar geen bezoek mag komen, om via communicatiesoftware op een computer, tablet of smartphone contact te onderhouden met familieleden en/of vrienden.

isolatie afzondering van anderen; afzondering; isolement.

isolatiepak kleding die de drager ervan afschermt tegen besmetting, bijvoorbeeld met het nieuwe coronavirus.

isolatiejas jas die de drager ervan afschermt tegen besmetting, bijvoorbeeld met het nieuwe coronavirus.

isolatiekamer kamer, ruimte ter afzondering van een patiënt met een besmettelijke ziekte; isoleerkamer.

isolatieprotocol protocol dat van kracht is bij het isoleren van patiënten.

isolatieverpleging verpleging van een patiënt die vanwege een besmettelijke ziekte in een isolatiekamer ligt.

isoleerkamer kamer, ruimte waarin een patiënt met een besmettelijke ziekte wordt afgezonderd; isolatiekamer.

isolement afzondering van anderen; afzondering; isolatie.

sociaal ~ isolement zonder enige vorm van sociaal contact.

K

kamerisolatie isolatie op een kamer, met name van een patiënt met een besmettelijke ziekte.

kamerquarantaine quarantaine op een kamer, met name van een patiënt met een besmettelijke ziekte.

kapje verkorte vorm van 'mondkapje'.

keelholte *uitstrijkpreparaat van* ~ preparaat uit de keelholte in de vorm van een uitstrijkje voor microscopisch laboratoriumonderzoek; keeluitstrijkje.

keelslijm slijm in de keel.

keeluitstrijkje preparaat uit de keelholte in de vorm van een uitstrijkje voor microscopisch laboratoriumonderzoek; uitstrijkpreparaat van keelholte.

keelwat wattenstok die gebruikt wordt voor het verkrijgen van slijmvliesweefsel uit de keel voor laboratoriumonderzoek; kweekstok; swab; wisser.

killervirus virus dat op grote schaal slachtoffers maakt.

kinderintensivist medisch specialist die zich heeft gespecialiseerd in de intensieve zorg voor ernstig zieke kinderen.

kinder mishandeling mishandeling (geestelijk of lichamelijk) van kinderen, met name door hun verzorgers.

klinische proef het testen van medische zaken op menselijke proefpersonen.

knuffelvrees vrees om te knuffelen uit angst voor besmetting.

koorts lichaamstemperatuur boven de 38 graden Celsius bij ziekte, vaak gepaard met vermoeidheid, versnelde ademhaling en versnelde hartslag.

koortsscanner apparaat waarmee de lichaamstemperatuur kan worden gemeten en zo de ernst van de koorts kan worden bepaald.

koortsklacht lichamelijke klacht als gevolg van koorts.

kot (België) (informeel) woning.

blijf in uw kot advies van de Belgische regering om gedurende de corona-epidemie zoveel mogelijk thuis te blijven en sociale contacten tot een minimum te beperken om besmetting met het nieuwe coronavirus te voorkomen.

kuchscherm scherm van plexiglas om overdracht van en besmetting met een ziektekiem in uitgeniesd of -gehoest speeksel en neusslijm te voorkomen, bijvoorbeeld tussen bezoeker en bezochte in een woonzorgcentrum of bij de kassa van een winkel; coronascherm; hoestscherm; kuchschot; niesscherm; plexischerm.

kuchschot schot van plexiglas om overdracht van en besmetting met een ziektekiem in uitgeniesd of -gehoest speeksel en neusslijm te voorkomen, bijvoorbeeld tussen bezoeker en bezochte in een woonzorgcentrum of bij de kassa van een winkel; coronascherm; hoestscherm; kuchscherm; niesscherm; plexischerm.

kudde-immuniteit (pejoratief) immuniteit tegen een bepaalde infectieziekte die wordt bereikt doordat een groot deel van de groep geïnfecteerd is geweest en zo antilichamen heeft gevormd; achtergrondimmuniteit; groepsbescherming; groepsimmuniteit.

kweekstok wattenstok die gebruikt wordt voor het verkrijgen van slijmvliesweefsel uit de keel voor laboratoriumonderzoek; keelwat; neuswat; swab; wisser.

kwetsbare groep groep van mensen, zoals ouderen en zieken, die als gevolg van een verminderde weerstand, chronische aandoeningen en andere medisch-sociale problemen een groot risico loopt op een infectieziekte.

L

laboratoriumcriterium criterium zoals gehanteerd door een medisch-klinisch laboratorium bij bloed-, sputum- of urineonderzoek om te analyseren welke ziekte een patiënt heeft.

laboratoriumtest (Nederland) test die wordt uitgevoerd in een laboratorium.

laboratoriumuitslag (Nederland) uitslag van een onderzoek dat in een medisch laboratorium op lichaamsweefsel heeft plaatsgevonden.

labotest (België) test die wordt uitgevoerd in een laboratorium.

labo-uitslag (België) uitslag van een onderzoek dat in een medisch laboratorium op lichaamsweefsel heeft plaatsgevonden.

Landelijk Consortium Hulpmiddelen (LCH; Nederland) consortium dat als doel heeft verschillende medische hulpmiddelen waaraan een tekort dreigt, gezamenlijk in te kopen, zonder winst oogmerk, in het landsbelang.

Landelijk Coördinatiecentrum Patiënten Spreiding (LCPS; Nederland) organisatie die belast is met het coördineren van de spreiding van patiënten over de ziekenhuizen, met name ten tijde van de corona-epidemie om de intensieve zorg tijdens de crisis optimaal in te zetten.

Landelijk Netwerk Acute Zorg (LNAZ; Nederland) organisatie die de zorgverlening coördineert in situaties waarin zonder acuut ingrijpen gevaar is voor overlijden of onomkeerbare gezondheidsschade.

LCH Landelijk Consortium Hulpmiddelen (Nederland); consortium dat als doel heeft verschillende medische hulpmiddelen waaraan een tekort dreigt, gezamenlijk in te kopen, zonder winst oogmerk, in het landsbelang

LCPS Landelijk Coördinatiecentrum Patiënten Spreiding (Nederland) organisatie die belast is met het coördineren van de spreiding van patiënten over de ziekenhuizen, met name ten tijde van de corona-epidemie om de intensieve zorg tijdens de crisis optimaal in te zetten.

LDH lactaatdehydrogenase; enzym dat voorkomt in verscheidene lichaamsweefsels, zoals in het hart, de lever, de rode bloedcellen, de nieren, de spieren, de hersenen en de longen en dat betrokken is bij de energieproductie in de weefselcellen.

leren digitaal ~ leren met gebruikmaking van internet en andere digitale hulpmiddelen; afstandsleren; afstandsonderwijs.

LNAZ Landelijk Netwerk Acute Zorg; organisatie die de zorgverlening coördineert in situaties waarin zonder acuut ingrijpen gevaar is voor overlijden of onomkeerbare gezondheidsschade.

lockdown stillegging, doorgaans door de overheid, van bedrijvigheid in een land of gebied, bijvoorbeeld om de uitbreiding van een besmettelijke ziekte te verminderen en zo de kans op het optreden van een epidemie te verminderen.
intelligente ~ lockdown met de nodige vrijheden mits men zich houdt aan de voorgeschreven regels van bijvoorbeeld het anderhalve meter afstand houden, het veelvuldig handenwassen en het zoveel mogelijk thuiswerken.

lockdownmaatregel maatregel ter uitvoering van een lockdown.

lockdownagressie agressie (verbaal of lichamelijk) die het gevolg is van een lockdown.

lockdownbuddy buddy, vriend met wie men tijdens een lockdown als enige contact onderhoudt; virusbuddy.

lockdowncafé virtueel café waar men tijdens een lockdown via communicatiesoftware met anderen kan praten terwijl men thuis achter de computer een glaasje drinkt.

lockdownexit geleidelijke versoepeling van een lockdown.

lockdownfeest feest van mensen die zich tijdens de lockdown weigeren aan de regels te houden; lockdownparty; schijt-aan-coronafeest.

lockdownkilo kilo die men tijdens een lockdown aankomt doordat men te veel eet en snoept en te weinig beweegt.

lockdownmoetheid het genoeg hebben van de lockdownmaatregelen, zoals het houden van de anderhalve meter afstand en het verbod om handen te schudden.

lockdownparty party van mensen die zich tijdens de lockdown weigeren aan de regels te houden; lockdownfeest; schijt-aan-coronafeest.

lockdownreis niet-essentiële verplaatsing tijdens een lockdown.

lockdownverveling verveling die het gevolg is van een lockdown.

locktail (mixwoord van *lockdown* en *cocktail*) cocktail die men drinkt tijdens een lockdown.

longblaasje blaasje aan het uiteinde van een luchtpijptakje waar gasuitwisseling tijdens de ademhaling plaatsvindt.

longembolie verstopping van een longslagader door een bloedstolsel.

longfalen het niet of verminderd functioneren van de longen.

longfysiotherapeut fysiotherapeut die gespecialiseerd is in de behandeling van patiënten met aandoeningen van de longen en de onderste luchtwegen.

longontsteking ontsteking in de longen met vochtuittrekking in de longblaasjes; pneumonie.

longvirus virus dat een virale longziekte kan veroorzaken, zoals SARS-CoV-2, het nieuwe coronavirus.

looncompensatie compensatie voor verminderd inkomen als gevolg van buitengewone omstandigheden, zoals economische werkloosheid.

loopneus vochtafscheiding door neusslijmvlies door irritatie of een infectieuze ontsteking; neuscatarre; neusloop.

luchtpijp buisvormige verbinding tussen de stembanden in het strottenhoofd en de vertakking ervan in de rechter en linker hoofdbronchus, waardoor lucht wordt in- en uitgeademd.

luchtwegstelsel orgaansysteem bij de mens dat bestaat uit longen, neus, mondholte, luchtpijp en luchtpijpvertakkingen en longblaasjes.

luchtwegvirus virus dat een virale luchtwegziekte kan veroorzaken, zoals het griepvirus, het verkoudheidsvirus (rinovirus) en het nieuwe coronavirus SARS-CoV-2.

M

maatregel *beperkende* ~ maatregel van overheidswege die de bewegingsvrijheid van burgers beperkt, bijvoorbeeld om verspreiding van een virus te voorkomen.

mantelzorg zorg voor chronisch zieken, gehandicapten en hulpbehoevenden door hun familieleden, vrienden, kennissen en burens.

mantelzorger iemand die mantelzorg verleent.

marburgvirus zeldzaam virus dat lijkt op het ebolavirus en ernstige koorts met hevige bloedingen veroorzaakt.

masker *chirurgisch* ~ mond-neusmasker dat bedoeld is om de lucht die wordt uitgeademd te filteren van virussen en daardoor mensen rondom de drager tegen besmetting te beschermen.

masker 19 codewoord waarmee slachtoffers van huiselijk geweld in apotheken om hulp kunnen vragen.

massatest medische test op grote schaal, zoals op dragerschap van het nieuwe coronavirus of antistoffen daartegen.

MCCb Ministeriële Commissie Crisisbeheersing; commissie die de regie voert over het geheel van maatregelen ten tijde van een crisis, bijvoorbeeld ter voorkoming van verdere verspreiding van het nieuwe coronavirus en de hieruit voortkomende maatschappelijke effecten.

medicamenteus met betrekking tot medicatie; met betrekking tot de toediening van medicijnen.

medicijnenvolume hoeveelheid via de geneesmiddelenhandel beschikbaar gestelde medicijnen.

medicijnonderzoek onderzoek naar een (nieuw) medicijn op werking en bijwerkingen; geneesmiddelenonderzoek.

medicijnvernevelaar apparaat waarmee een patiënt met ademhalingsmoeilijkheden longmedicijnen in vernevelde vorm kan inhaleren.

medisch attest verklaring van een arts met betrekking tot iemands gezondheidstoestand.

meldplicht plicht, verplichting om iets te melden, zoals door een arts de diagnose van bepaalde ernstige infectieziekten of door burgers van hun contact met een persoon die is besmet met een meldingsplichtige smetstof, zoals het nieuwe coronavirus of de miltvuurbacterie; meldingsplicht.

meldingsplicht plicht, verplichting om iets te melden, zoals door een arts de diagnose van bepaalde ernstige infectieziekten of door burgers van hun contact met een persoon die is besmet met een meldingsplichtige smetstof, zoals het nieuwe coronavirus of de miltvuurbacterie; meldplicht.

meltdown synthetische filterdoek gemaakt van kleine korrels polypropyleen waarvan men mondmaskers maakt.

Mexicaanse griep infectieziekte als variant van de varkensgriep die in 2008 in Mexico bij de mens optrad en zich van daaruit verspreidde over de rest van de wereld.

microbiologie wetenschap die onderzoek doet naar micro-organismen, waaronder bacteriën, gisten (eencellige schimmels) en virussen.

microbioloog specialist op het gebied van de microbiologie.

middel *beschermend* ~ middel dat gebruikt wordt bij werkzaamheden die een gevaar kunnen vormen voor de overdracht van een ziektekiem of andere smetstof op anderen, bijvoorbeeld mondmasker, handschoenen en veiligheidskleding.

Ministeriële Commissie Crisisbeheersing (MCCb); commissie die de regie voert over het geheel van maatregelen ten tijde van een crisis, bijvoorbeeld ter voorkoming van verdere verspreiding van het nieuwe coronavirus en de hieruit voortkomende maatschappelijke effecten.

Ministerie van Volksgezondheid, Welzijn en Sport (VWS; Nederland) ministerie dat onder andere tot taak heeft beleid te voeren met betrekking tot ziekenhuizen, geneesmiddelen, ziektekosten en huisartsen, de zorg voor de ouderen, het jeugdbeleid, de verslaafdenzorg, de maatschappelijke dienstverlening en de sport.

mitigatie verzachting, bijvoorbeeld het zo draaglijk mogelijk maken van een ziekte.

mitigatiefase fase die gericht is op het afvlakken van iets, bijvoorbeeld het afvlakken van de verspreiding van een epidemie met als doel een piekbelasting voor de zorg te voorkomen.

mond-neusbescherming bescherming van mond en neus door een masker ter voorkoming van overdracht van stof of ziektekiemen.

mondbedekking voor de mond (en neus) gedragen masker ter voorkoming van overdracht van stof of ziektekiemen; mondkapje; mondmasker.

mondkapje voor de mond (en neus) gedragen masker ter voorkoming van overdracht van stof of ziektekiemen; mondbedekking; mondmasker.

mondmasker voor de mond (en neus) gedragen masker ter voorkoming van besmetting met een virus; mondbedekking; mondkapje.

mondkapjesfraude fraude met de handel in mondkapjes, bijvoorbeeld door ontvangen bestellingen niet uit te voeren of mondkapjes van inferieure kwaliteit te leveren.

mondkapjesplicht plicht, verplichting om onder bepaalde omstandigheden een mondkapje te dragen, bijvoorbeeld in het openbaar vervoer.

mortaliteit cijfer dat het aantal sterfgevallen per 1000 mensen van een bepaalde groep in een bepaalde periode weergeeft; sterftecijfer.

mucus slijm dat geproduceerd wordt in de neus en andere delen van het lichaam.

N

nasale catarre vochtscheiding door neusslijmvlies door irritatie of een infectieuze ontsteking; loopneus; neuscatarre; neusloop.

nasofarynx deel van het slokdarmhoofd (farynx) dat zich boven en achter het zachte verhemelte bevindt, op dezelfde hoogte als en aansluitend op de neusholte.

Nationale Coördinator Terrorismebestrijding en Veiligheid (NCTV; Nederland) instantie die in 2012 werd ingesteld om het land te beschermen tegen bedreigingen die de samenleving kunnen ontwrichten.

Nationale Veiligheidsraad (België) raad van de overheid die de reactie op terreurdreigingen coördineert.

nazorginstelling instelling die nazorg verleent aan patiënten na hun ontslag uit een ziekenhuis of zorginstelling.

NCTV Nationale Coördinator Terrorismebestrijding en Veiligheid (Nederland); instantie die in 2012 werd ingesteld om het land te beschermen tegen bedreigingen die de samenleving kunnen ontwrichten.

Nederlandse Vereniging voor Intensive Care (NVCi; Nederland) vereniging die zich inzet voor bevordering van de intensivecaregeneeskunde en de belangen van haar leden.

neusloop vochtscheiding door neusslijmvlies door irritatie of een infectieuze ontsteking; loopneus; nasale catarre; neuscatarre.

neusslijm slijm in de neus dat werkt als filter tegen ongewenste deeltjes die vanuit de lucht via de neus het lichaam kunnen binnendringen.

neuswat wattenstok die gebruikt wordt voor het verkrijgen van slijmvliesweefsel uit de neus voor laboratoriumonderzoek; kweekstok; wisser; swab.

niesscher scherm van plexiglas om overdracht van en besmetting met een ziektekiem in uitgeniesd of -gehoest speeksel en neusslijm te voorkomen, bijvoorbeeld tussen bezoeker en bezochte in een woonzorgcentrum of bij de kassa van een winkel; coronaschermb; hoestschermb; kuchschermb; kuchschoth; plexischermb.

niet-covidzorg, niet-COVID-19-zorg medische zorg en ziekenhuisbehandeling van patiënten die niet besmet zijn met het nieuwe coronavirus.

niet-essentiële verplaatsing (België) verplaatsing tijdens een lockdown die niet noodzakelijk en daarom strafbaar is.

niet-essentiële winkel winkel die niet noodzakelijk is voor bijvoorbeeld eerste levensbehoeften en daarom tijdens een lockdown gesloten blijft.

nipahvirus virus dat bij geïnfecteerde patiënten onder andere ademhalingsproblemen veroorzaakt.

noodbed voorlopig verpleegbed in afwachting van een definitief verpleegbed in een zorginstelling.

noodhospitaal tijdelijk hospitaal voor onvoorziene omstandigheden of noodsituaties; noodkliniek; noodziekenhuis.

noodkliniek tijdelijke kliniek voor onvoorziene omstandigheden of noodsituaties; noodhospitaal; noodziekenhuis.

Noodmaatregel Overbrugging Werkgelegenheid (NOW; Nederland) tijdelijke noodmaatregel om werkgevers financieel tegemoet te komen met betrekking tot de loonkosten voor het personeel, bijvoorbeeld bij het wegvallen van inkomsten als gevolg van de corona-epidemie.

noodziekenhuis tijdelijk ziekenhuis voor onvoorziene omstandigheden of noodsituaties; noodhospitaal; noodkliniek.

normaal *het nieuwe* ~ maatschappelijke situatie die ingeburgerd moet raken, maar sterk afwijkt van de situatie die daarvoor als 'normaal' werd beschouwd, bijvoorbeeld het anderhalve meter afstand houden in horeca en winkels en de striktere regels voor handhygiëne.

nosocomiaal door verblijf in een ziekenhuis veroorzaakt.

NOW Noodmaatregel Overbrugging Werkgelegenheid (Nederland); tijdelijke noodmaatregel om werkgevers financieel tegemoet te komen met betrekking tot de loonkosten voor het personeel, bijvoorbeeld bij het wegvallen van inkomsten als gevolg van de corona-epidemie.

nulrisico afwezigheid van enige vorm van gevaar.

NVCI Nederlandse Vereniging voor Intensive Care (Nederland); vereniging die zich sterk maakt voor de bevordering van de intensiveregeneeskunde en de belangen van haar leden behartigt.

O

obductie inwendig onderzoek van het lichaam van een overleden persoon om onder andere de doodsoorzaak vast te stellen dan wel overige ziekteprocessen te onderzoeken; lijkopening; sectie.

OMT Outbreak Management Team (Nederland); adviesorgaan dat de minister van Volksgezondheid, Welzijn en Sport (VWS) en de Ministeriële Commissie Crisisbeheersing (MCCb) medisch adviseert bij de bestrijding van de corona-epidemie.

ondersterfte sterftepercentage dat beneden het statistisch gemiddelde ligt.

ondersterftcijfer statistische gegevens met betrekking tot de ondersterfte.

onlinecollege college dat gegeven wordt via het internet.

onthamsteren stoppen met hamsteren en de eerder gehamsterde voorraden opmaken.

onthouding sociale ~ het lichamelijk afstand houden tot anderen, met name om de verspreiding van ziektekiemen te voorkomen; social distancing.

ontmoedigingsbeleid beleid om iets te ontmoedigen, bijvoorbeeld het overtreden van de coronaregels door daar hoge boete op te zetten.

ontslagboete boete vanwege overtreding van het ontslagrecht.

ontsmetten verwijderen van smetstoffen; desinfecteren.

ontsmetting verwijdering van smetstoffen; desinfectie.

ontwikkelkosten kosten voor het ontwikkelen van producten, bijvoorbeeld een nieuw medicijn of vaccin.

ontwijkstress stress die optreedt als het lastig is om mensen te ontwijken die te dichtbij komen, bijvoorbeeld op straat of in winkels.

openbare gezondheid gezondheidssituatie van een bevolking; volksgezondheid.

opflakkeren na tijdelijke afname opnieuw hevig toenemen van ziekteverschijnselen; opslaan; exacerberen.

ophokken verplicht thuis blijven, bijvoorbeeld bij het vermoeden van een infectie met een besmettelijk virus.

ophokkilo (scherts) extra kilo('s) als gevolg van te weinig lichaamsbeweging, te veel eten en snoepen en langdurig binnen zitten tijdens de corona-epidemie; coronakilo; quarantainekilo.

ophokplicht 1. plicht, verplichting om pluimvee binnen te houden ten tijde van de vogelgriep. 2. plicht, verplichting om thuis te blijven, bijvoorbeeld bij het vermoeden van besmetting met een virus, zoals het nieuwe coronavirus.

opiniedemie (mixwoord van *opinie* en *epidemie*) grote hoeveelheid meningen die zich snel en op grote schaal verspreiden, zoals infectiegevallen bij een epidemie.

opnamecijfer cijfer dat aangeeft hoeveel patiënten in een ziekenhuis zijn opgenomen.

opnamemelding melding van het aantal patiënten die in een ziekenhuis zijn opgenomen.

opschalingsplan plan om maatregelen op te schalen, uit te breiden.

opsporingsapp app die waarschuwt als iemand in de buurt is geweest van een persoon die mogelijk besmet is met het nieuwe coronavirus; anticorona-app; contactapp; corona-app; traceerapp.

opvangcentrum centrum waar mensen die hulp nodig hebben, worden opgevangen.

organel deel van een cel dat buiten de wand van de cel uitsteekt; trilhaarcel.

ouderengeneeskunde geneeskundig specialisme dat zich bezighoudt met de gezondheid en ziekten van ouderen; geriatrie.

ouderenmishandeling mishandeling van ouderen, zowel lichamelijk als geestelijk.

Outbreak Management Team (OMT; Nederland) adviesorgaan dat de minister van Volksgezondheid, Welzijn en Sport (VWS) en de Ministeriële Commissie Crisisbeheersing (MCCb) medisch adviseert bij de bestrijding van de corona-epidemie.

overdraagbare ziekte ziekte die door de drager van de ziektekiem als verwekker kan worden overgedragen op een niet-zieke die er vatbaar voor is; besmettelijke ziekte.

overlijdenspiek piek, hoogste punt in een grafische voorstelling die het aantal geregistreerde overlijdens weergeeft, als aanduiding van het geregistreerde maximum.

overreactie te sterke reactie, bijvoorbeeld van het immuunsysteem bij een cytokinestorm.

oversterfte sterftepercentage dat boven het statistische gemiddelde ligt.

oversterftecijfer statistische gegevens met betrekking tot de oversterfte.

P

pandemie epidemie die door de WHO op ten minste twee continenten is vastgesteld, bijvoorbeeld COVID-19 (2020), nieuwe influenza A (2009), hongkonggriep (1968) en Spaanse griep (1918-1919).

pandemiedrone drone die tijdens een pandemie mensen opspoorde die besmet kunnen zijn met het nieuwe coronavirus.

pandemieonderzoek onderzoek naar de gevolgen van een pandemie.

pandemieroman roman die een pandemie als thema heeft.

paniekvirus denkbeeldig virus dat (panische) angst veroorzaakt bij mensen, bijvoorbeeld door negatieve berichten over de corona-epidemie.

paniekwinkelen winkelen uit paniek, bijvoorbeeld om te hamsteren voor een verwachte periode van schaarste of isolatie.

partnermishandeling mishandeling van de eigen partner, zowel lichamelijk als geestelijk.

pathogeen schadelijke stof die ziekte kan veroorzaken, in het bijzonder een micro-organisme als verwekker van een infectieziekte; ziektekiem; ziekteverwekker.

patiënt nul eerste gedocumenteerde patiënt in een populatie bij een epidemie of een epidemiologisch onderzoek; patiënt zero.

patiënt zero eerste gedocumenteerde patiënt in een populatie bij een epidemie of een epidemiologisch onderzoek; patiënt nul.

patiëntendossier *elektronisch* ~ (EPD; Nederland) digitaal dossier met medische gegevens over een patiënt.

patiëntverhuizing verhuizing van patiënten naar een ander ziekenhuis, bijvoorbeeld bij een plaatselijk tekort aan ic-bedden.

persoonlijke veiligheidsuitrusting uitrusting om de persoonlijke veiligheid te garanderen of vergroten.

plasma-analyse analyse van bloedplasma.

plasmastudie studie naar bloedplasma.

plasmatherapie therapie, medische behandeling waarbij door toediening aan een COVID-19-patiënt van bloedplasma met SARS-CoV-2-antistoffen van een andere, van COVID-19 herstelde patiënt.

plexischerm scherm van plexiglas om overdracht van en besmetting met een ziektekiem in uitgeniesd of -gehoest speeksel en neusslijm te voorkomen, bijvoorbeeld tussen bezoeker en bezochte in een woonzorgcentrum of bij de kassa van een winkel; coronascherm; hoestscherm; kuchscherm; kuchschot; niesscherm.

pneumokok (*Streptococcus pneumoniae*) lichaamseigen bacterie die de verwekker kan zijn van een ontsteking, bijvoorbeeld middenoorontsteking, bijholteontsteking, bronchitis of longontsteking.

pneumopathie aandoening van de longen; longziekte.

populatieserologie grootschalig onderzoek naar antilichamen waarmee de verspreiding van doorgaans een virus in kaart wordt gebracht.

post-ic-syndroom ziektebeeld van lichamelijke en geestelijke restklachten die kunnen optreden na langdurige beademing op een intensivecareafdeling.

postcoronarusthuis rusthuis, zorginstelling waar iemand verblijft voor verder herstel van de gevolgen van infectie door het nieuwe coronavirus.

postcoronasyndroom ziektebeeld van lichamelijke en geestelijke restklachten die kunnen optreden na herstel van de gevolgen van infectie door het nieuwe coronavirus; postcovid syndroom; post-COVID-19-syndroom.

postcoronatijdperk tijdperk na de corona-epidemie; postcoronium; postcovidium.

postcoronium tijdperk na de corona-epidemie; postcoronatijdperk; postcovidium.

postcovidium tijdperk na de corona-epidemie; postcoronatijdperk; postcoronium.

postcovid syndroom, post-COVID-19-syndroom ziektebeeld van lichamelijke en geestelijke restklachten die kunnen optreden na herstel van de gevolgen van infectie door het nieuwe coronavirus; postcoronasyndroom.

postsymptomatisch na openbaring van ziekteverschijnselen; nadat zich ziekteverschijnselen hebben voorgedaan.

posttraumatische stress stress die na een trauma optreedt.

praatcontainer container die bestaat uit twee door plexiglas van elkaar gescheiden ruimtes die tijdens de corona-epidemie dienst doet als bezoekeruimte voor mensen die op een veilige manier een persoon in isolatie willen bezoeken en spreken; quarantainer.

precoronatijdperk tijdperk voorafgaand aan de corona-epidemie; precoronium; precovidium.

precoronium tijdperk voorafgaand aan de corona-epidemie; precoronatijdperk; precovidium.

precovidium tijdperk voorafgaand aan de corona-epidemie; precoronatijdperk; precoronium.

pre-existente ziekte ziekte die al bij een patiënt aanwezig was vóór vaststelling van de nieuwe, huidige ziekte.

preferentiebeleid beleid van een zorgverzekeraar bij het vergoeden van geneesmiddelen, waarbij goedkopere geneesmiddelen de voorkeur hebben of zelfs uitsluitend worden vergoed.

prehabilitatie trainingsprogramma dat soms voorafgaat aan een operatie met het doel om de patiënt in optimale conditie te brengen voor het ondergaan van de ingreep.

presymptomatische test test die informatie geeft over de toekomstige gezondheidstoestand van iemand bij wie in de familie een erfelijke ziekte voorkomt, maar die zelf nog geen klachten heeft, door het opsporen van een eventueel afwijkend gen, waardoor de kans dat deze persoon de ziekte ook krijgt, bepaald kan worden.

pre-teaching manier van lesgeven waarbij een scholier of student thuis via internet en andere digitale hulpmiddelen nieuwe leerstof aangeboden krijgt die later in de onderwijsinstelling wordt herhaald.

prikpost plaats waar men bloed kan laten afnemen (prikken) voor medisch onderzoek.

proef *klinische* ~ het testen van medische zaken op menselijke proefpersonen.

profyaxe middel of behandeling ter voorkoming van een ziekte, zoals vaccinatie of het innemen van antimalariapillen.

protocolplan plan waarin gedetailleerd beschreven wordt welke protocollen gevolgd moeten worden om iets op verantwoorde wijze mogelijk te maken, bijvoorbeeld de heropening van horeca, musea en bioscopen tijdens de coronacrisis.

pulmonaal met betrekking tot de longen; pulmonair.

pulmonair met betrekking tot de longen; pulmonaal.

Q

quarantaine tijdelijke afzondering van mensen of dieren die besmet (kunnen) zijn om zo verspreiding van ziektekiemen te voorkomen.

volledige quarantaine quarantaine van complete groepen die besmet (kunnen) zijn om zo verspreiding van ziektekiemen te voorkomen.

quarantainecalorieën overvloedige calorische voedingswaarde van in ruime mate genuttigd eten tijdens de corona-epidemie waarbij langdurig verplicht binnen zitten compenserende lichaamsbeweging voor verbranding onmogelijk maakt; coronacalorieën.

quarantainee iemand die in quarantaine is geplaatst.

quarantainegebod gebod, bevel om in quarantaine te gaan.

quarantainekilo extra kilo('s) als gevolg van te weinig lichaamsbeweging, te veel eten en snoepen en langdurig binnen zitten tijdens de corona-epidemie; coronakilo; ophokkilo.

quarantainemaatregel maatregel met betrekking tot quarantaine.

quarantainer (mixwoord van *quarantaine* en *container*) container die bestaat uit twee door plexiglas van elkaar gescheiden ruimtes die tijdens de corona-epidemie dienst doet als bezoekruimte voor mensen die op een veilige manier een persoon in isolatie willen bezoeken en spreken; praatcontainer.

quarantainereg regel, voorschrift waaraan iemand die in quarantaine verblijft, zich moet houden.

quarantaineregime regime, geheel van voorschriften met betrekking tot quarantaine.

quarantainetijd tijd gedurende welke men in quarantaine verblijft.

quarantaine-unit unit, ruimte waar mensen in quarantaine worden geplaatst.

quarantainezorg zorg om iemand die in quarantaine is geplaatst, bijvoorbeeld met betrekking tot diens lichamelijk en geestelijk welzijn.

quarantini (mixwoord van *quarantaine* en *martini*) cocktail die sommigen tijdens quarantaine drinken.

quarantune (mixwoord van *quarantaine* en *tune*) tune, herkenningmelodie van een lied met als thema het verblijf in quarantaine.

R

R getal dat het gemiddelde aantal mensen geeft dat door één virusdrager besmet wordt; besmettingsgetal; reproductiecijfer; reproductiegetal.

raambezoek bezoek waarbij de bezoeker buiten voor het raam blijft staan, ter voorkoming van een besmetting met het nieuwe coronavirus; raamvisite.

raamvisite visite waarbij de bezoeker buiten voor het raam blijft staan, ter voorkoming van een besmetting met het nieuwe coronavirus; raambezoek.

raamzwaaien naar elkaar zwaaien met een raam ertussen; zwaaien naar iemand vanachter een raam of naar iemand die voor een raam staat.

reagens chemische stof die of mengsel van chemische stoffen dat wordt gebruikt tijdens een scheikundige proef.

recept voorschrift door een arts voor de levering van geneesmiddelen door een apotheker.

referentielaboratorium laboratorium voor de controle op overblijfselen en veroorzakers van besmetting in voedsel en diervoeders.

referentietest test bij diagnostisch onderzoek om onderscheid te maken tussen patiënten met en zonder een bepaalde ziekte.

regelreflex reflex, onwillekeurige reactie op overregulering, waardoor mensen minder geneigd zijn zich aan alle regels te houden.

remdesivir experimenteel antiviraal geneesmiddel dat onder andere wordt gebruikt bij de behandeling van COVID-19.

reproductiecijfer cijfer dat het gemiddelde aantal mensen geeft dat door een virusdrager besmet wordt; besmettingsgetal; R; reproductiegetal.

reproductiegetal getal dat het gemiddelde aantal mensen geeft dat door een virusdrager besmet wordt; besmettingsgetal; R; reproductiecijfer.

reset het opnieuw inrichten van de samenleving of het persoonlijke leven na een crisis.

respiratoir de ademhaling betreffend.

restschade schade die iemand overhoudt na behandeling en maximaal herstel van een ziekte.

revalidatie-instelling instelling waar patiënten kunnen revalideren, met name na een operatie of langdurig verblijf op een ic-afdeling; revalidatiekliniek.

revalidatiekliniek kliniek waar patiënten kunnen revalideren, met name na een operatie of langdurig verblijf op een ic-afdeling; revalidatie-instelling.

revalidatietherapie therapie die gericht is op revalidatie.

rinovirus virus dat een infectieziekte van de bovenste luchtwegen veroorzaakt, die zich gemakkelijk verspreidt en meestal leidt tot een ontsteking van slijmvlies in de neus; verkoudheidsvirus.

risicocontact contact dat een verhoogd risico van besmetting oplevert, bijvoorbeeld contact met iemand die drager van het nieuwe coronavirus is.

risicofactor factor die het risico van iets aangeeft, bijvoorbeeld het risico van besmetting.

risicopatiënt patiënt met een verhoogde kans op het krijgen van een bepaalde ziekte, medische klacht of medische complicatie.

risicoplek plek waar mensen een verhoogd risico lopen, bijvoorbeeld het risico van besmetting.

Risk Management Group (RMG; Nederland) onafhankelijke adviseur die gespecialiseerd is in het management van financiële risico's, fondsen en investeringen.

RIVM Rijksinstituut voor Volksgezondheid en Milieu (Nederland); kennis- en onderzoeksinstituut dat gericht is op de bevordering van de volksgezondheid en een gezond en veilig leefmilieu.

ruimzichtbril veiligheidsbril voor gebruik over een bestaande bril heen, die onbelemmerd zicht biedt aan de drager ervan.

rusthuis zorginstelling waar personen die veel verzorging en hulp nodig hebben, kunnen verblijven en worden verzorgd; woon-zorgcentrum.

S

salbutamol medicijn dat de luchtweg verwijdt, soms gebruikt bij patiënten met astma of chronische obstructieve longziekte.

salonviroloog iemand die niet is opgeleid als viroloog, maar wel graag zijn mening over virussen en virusziekten verkondigt; toogviroloog; zijlijnviroloog.

samenscholing het bij elkaar komen in groepen in tijden dat dit verboden is, bijvoorbeeld tijdens de corona-epidemie.

samenscholingsverbod verbod om in groepen samen te komen; groepsverbod.

SARS severe acute respiratory syndrome; luchtweginfectie met soms een levensbedreigende vorm van atypische longontsteking die veroorzaakt wordt door een SARS-virus; ernstig acuut ademhalingsyndroom.

SARS-CoV-2 virus dat COVID-19 veroorzaakt; SARS-CoV-2-virus; severe acute respiratory syndrome 2; SARS-CoV-2-virus; het nieuwe coronavirus.

SARS-crisis crisis door een epidemie die het gevolg is van wijdverbreide infectie door een SARS-virus.

SARS-epidemie epidemie die het gevolg is van wijdverbreide infectie door een SARS-virus.

saturatie (verkorting van *zuurstofsaturatie*) mate waarin hemoglobine in rode bloedlichaampjes zuurstof bevat, uitgedrukt in een percentage.

SCEN-arts arts-adviseur van het programma Steun en Consultatie bij Euthanasie in Nederland (SCEN), die is opgeleid om te toetsen en te kijken of bij euthanasie is voldaan aan de zorgvuldigheidscriteria die in de euthanasiewet zijn vastgelegd.

schijnveiligheid veiligheid die schijn is en in de praktijk niet helpt om een bepaald risico uit te sluiten, bijvoorbeeld het dragen van mondkapjes als hulpmiddel tegen overdracht van ziektekiemen.

schijt-aan-coronafeest feest van mensen die zich tijdens de lockdown weigeren aan de regels te houden; lockdownfeest; lockdownparty.

SEH Spoedeisende Hulp (Nederland); gespecialiseerde afdeling van een ziekenhuis die erop gericht is ongeplande en dringende medische en verpleegkundige zorg te verlenen aan patiënten met letsel of overige acute medische klachten.

serologie wetenschap en techniek betreffende het onderzoek van door ziekte teweeggebrachte veranderingen in het bloedserum, in het bijzonder van antistoffen.

serologisch behorend tot, betrekking hebbend op de serologie.

serotheek bewaarplaats van bloedserum en vaccins.

severe acute respiratory syndrome (SARS) klinisch ziektebeeld met een soms levensbedreigende vorm van atypische longontsteking die veroorzaakt is door SARS-virussen.

severe acute respiratory syndrome 2-virus virus dat COVID-19 veroorzaakt; SARS-CoV-2; SARS-CoV-2-virus.

Skypeborrel bijeenkomst waarbij men via het communicatieprogramma Skype contact heeft met anderen en samen een borrel drinkt.

Skypedaten daten via het communicatieprogramma Skype.

Skypediner bijeenkomst waarbij men via het communicatieprogramma Skype contact heeft met anderen en samen eet en drinkt.

skypen met behulp van het communicatieprogramma Skype contact hebben met anderen.

Skyperinha (mixwoord van *Skype* en *caipirinha*) 1. cocktail die iemand drinkt terwijl deze contact heeft met anderen via het communicatieprogramma Skype, bijvoorbeeld een caipirinha. 2. bijeenkomst waarbij men via het communicatieprogramma Skype contact heeft met anderen en een cocktail drinkt, bijvoorbeeld een caipirinha.

skyperitieven via het communicatieprogramma Skype contact hebben met anderen en samen een aperitief drinken.

Skypevisite via het communicatieprogramma Skype een digitale visite brengen aan iemand die in quarantaine zit, met name tijdens een virusepidemie.

slijmmonster kleine hoeveelheid afgenomen slijm om de samenstelling ervan te bepalen.

snelttest medische test, bijvoorbeeld naar aanwezigheid van antilichamen, waarvan de uitslag kort op zich laat wachten.

sociaal isolement isolement zonder enige vorm van sociaal contact.

social distancing het lichamenlijk afstand houden tot anderen, met name om de verspreiding van ziektekiemen te voorkomen; sociale onthouding.

sociale afstand aanbevolen afstand tussen personen om overdracht van een virus te voorkomen, bijvoorbeeld de anderhalve meter afstand die geldt bij het nieuwe coronavirus.

sociale onthouding het lichamenlijk afstand houden tot anderen, met name om de verspreiding van ziektekiemen te voorkomen; social distancing.

spatbril bril om de ogen te beschermen tegen aerosolen en andere druppels om besmetting met ziektekiemen te voorkomen.

spatmasker masker om het gezicht te beschermen tegen aerosolen en andere druppels om besmetting met ziektekiemen te voorkomen.

specialist arts die een bepaald onderdeel van de geneeskunde beoefent.

speekselmonster kleine hoeveelheid speeksel die is afgenomen ter bepaling van de samenstelling in een ziekenhuislaboratorium.

spierverslapper medicijn dat spieren verslapt of ontspant om operaties te vergemakkelijken of mogelijk te maken.

spoedbed tijdelijke plek in de crisisopvang.

spoeddienst gespecialiseerde afdeling van een ziekenhuis die erop gericht is ongeplande en dringende medische en verpleegkundige zorg te verlenen aan patiënten met letsel of overige acute medische klachten: SEH.

Spoedeisende Hulp (SEH; Nederland); gespecialiseerde afdeling van een ziekenhuis die erop gericht is ongeplande en dringende medische en verpleegkundige zorg te verlenen aan patiënten met letsel of overige acute medische klachten; spoeddienst.

spuugmasker masker dat de politie draagt ter bescherming tegen personen die spugen en doen alsof zij met het nieuwe coronavirus besmet zijn.

staatsepidemioloog epidemioloog in dienst van de overheid.

stamcel cel die in staat is om in een ander celtype te veranderen.

stamceltherapie onderdeel van de geneeskunde waarbij men al dan niet gedifferentieerde stamcellen transplanteert ter vervanging van afwezige of defecte cellen, weefsels of organen.

sterfgeval het overlijden van iemand.

sterftcijfer cijfer dat het aantal sterfgevallen per 1000 mensen van een bepaalde groep in een bepaalde periode weergeeft; mortaliteit.

sterfterisico kans die men loopt te sterven.

steunpakket pakket, geheel van maatregelen ter ondersteuning van iemand of iets, bijvoorbeeld een onderneming.

stickerstoel stoel waarop een sticker is geplakt ter aanduiding van het beoogde gebruik, bijvoorbeeld om aan te geven dat men er wel of niet op mag plaatsnemen.

stoepbezoek bezoek waarbij de bezoeker buiten op de stoep blijft staan, ter voorkoming van overdracht van ziektekiemen, zoals het nieuwe coronavirus; stoepvisite.

stoepvisite visite waarbij de bezoeker buiten op de stoep blijft staan, ter voorkoming van overdracht van ziektekiemen, zoals het nieuwe coronavirus; stoepbezoek.

stollingsprobleem probleem met het natuurlijke stollen van het bloed, bijvoorbeeld als complicatie van het ziekteverloop van COVID-19; coagulopathie; stollingsstoornis.

stollingsstoornis stoornis van het natuurlijke stollen van het bloed, bijvoorbeeld als complicatie van het ziekteverloop van COVID-19; coagulopathie; stollingsprobleem.

straatbingo bingo die op straat plaatsvindt zodat de deelnemers onderling de voorgeschreven afstand kunnen bewaren.

stress *posttraumatische* ~ stress die na een trauma optreedt.

subcutaan onderhuids.

subklinisch zonder duidelijk waarneembare ziekteverschijnselen.

superbesmetter iemand die met een ziektekiem besmet is en deze in korte tijd aan veel andere personen overdraagt; superverspreider.

superinfectie infectie die optreedt bovenop of naast een ander ziekteproces voordat de eerste na een effectieve immunoreactie van het afweersysteem tot immuniteit heeft geleid.

superverspreider iemand die met een ziektekiem besmet is en deze in korte tijd aan veel andere personen overdraagt; superbesmetter.

Support to mitigate Unemployment Risks (SURE) programma van de Europese Commissie om het risico op werkloosheid gedurende de corona-epidemie in de hardst getroffen sectoren tijdelijk financieel te verzachten.

SURE Support to mitigate Unemployment; programma van de Europese Commissie om het risico op werkloosheid gedurende de corona-epidemie in de hardst getroffen sectoren tijdelijk financieel te verzachten.

symptoom ziekteverschijnsel dat onderscheidende betekenis heeft voor de herkenning van een ziekte.

T

taskforce comité dat bestaat uit een aantal experts uit een of meer vakgebieden met de taak om een probleem te bestuderen en op te lossen.

teleconferencing vergaderen op afstand met gebruikmaking van digitale communicatiemiddelen.

telehuiswerk werk dat thuis wordt gedaan met gebruikmaking van het internet en andere digitale communicatiemiddelen.

televerhoor verhoor op afstand van verdachten, deskundigen en getuigen door middel van videocommunicatie, waardoor deze mensen niet naar de rechtbank hoeven te komen, bijvoorbeeld om de maatregelen ter bestrijding van verspreiding van SARS-CoV-2 te kunnen respecteren.

telewerk werk dat op afstand wordt gedaan met gebruikmaking van het internet en andere digitale communicatiemiddelen.

telewerken telewerk verrichten.

test *presymptomatische* ~ test die informatie geeft over de toekomstige gezondheidstoestand van iemand bij wie in de familie een erfelijke ziekte voorkomt, maar die zelf nog geen klachten heeft, door het opsporen van een eventueel afwijkend gen, waardoor de kans dat deze persoon de ziekte ook krijgt, bepaald kan worden.

testaanvraag aanvraag voor een test, bijvoorbeeld een medische test met betrekking tot een besmetting.

testbeleid beleid voor het testen van iemand of iets, bijvoorbeeld om op dragerschap van of besmetting met een ziektekiem.

testcampagne campagne die aanzet tot het testen van mensen, bijvoorbeeld op dragerschap van of besmetting met een ziektekiem.

testcapaciteit capaciteit in de zorg voor het testen van mensen, bijvoorbeeld op dragerschap van of besmetting met een ziektekiem.

testlijn route waarlangs het testen van mensen plaatsvindt, bijvoorbeeld op dragerschap van of besmetting met een ziektekiem.

testlocatie locatie, plaats waar het testen van mensen plaatsvindt, bijvoorbeeld op dragerschap van of besmetting met een ziektekiem.

teststrip strook waarop de uitslag van een (medische) test is af te lezen.

thuisblijfplicht plicht, verplichting van overheidswege om als mogelijke drager van een ziektekiem thuis in quarantaine te blijven om de verspreiding van die ziektekiem te voorkomen.

thuisblijfverordening verordening van overheidswege om thuis te blijven om de verspreiding van een ziektekiem te voorkomen.

thuisisolatie isolatie van iemand die (mogelijk) de drager van een ziektekiem is en gedurende een bepaalde periode de woning niet mag verlaten; thuisquarantaine.

verplichte thuisisolatie verplichte isolatie van iemand die (mogelijk) de drager van een ziektekiem is en gedurende een bepaalde periode de woning niet mag verlaten; verplichte thuisquarantaine.

thuisquarantaine quarantaine van iemand die (mogelijk) de drager van een ziektekiem is en gedurende een bepaalde periode de woning niet mag verlaten; thuisisolatie.

verplichte thuisquarantaine verplichte quarantaine van iemand die (mogelijk) de drager van een ziektekiem is en gedurende een bepaalde periode de woning niet mag verlaten; verplichte thuisisolatie.

thuisstest thuis afgenomen test, bijvoorbeeld om te testen of iemand besmet is met het nieuwe coronavirus.

thuiswerken betaald werk verrichten vanuit de woning.

thuiszitter iemand die om een bepaalde reden de woning niet verlaat, bijvoorbeeld vanwege de corona-epidemie.

thuiszorg hulp aan huis voor zieken of andere hulpbehoevenden.

tietenmasker (informeel) mondkmasker vervaardigd van de cup van een bh.

thoraxpatholoog medisch specialist die zich bezighoudt met ziekelijke afwijkingen in de borstkas.

Tijdelijke overbruggingsregeling zelfstandig ondernemers (Tozo; Nederland) regeling van overheidswege om zelfstandige ondernemers te ondersteunen met een aanvullende uitkering voor levensonderhoud als het inkomen door de corona-epidemie tot onder het sociaal minimum is gedaald.

T-lymfocyt bepaalde afweercel als onderdeel van de specifieke cellulaire afweer.

TOGS (Nederland) Tegemoetkoming Ondernemers Getroffen Sectoren COVID-19.

TOGS-regeling regeling van het kabinet om ondernemers te ondersteunen die directe schade ondervinden van de kabinetsmaatregelen ter indamming van de verspreiding van SARS-CoV-2.

toogviroloog iemand die niet is opgeleid als viroloog, maar wel graag zijn mening over virussen en virusziekten verkondigt; salonviroloog; zijlijnviroloog.

toxischeshocksyndroom (TSS) ernstige infectie van het gehele lichaam door streptokokken, een bepaalde groep van bacteriën.

Tozo (Nederland) tijdelijke overbruggingsregeling zelfstandig ondernemers; regeling van overheidswege om zelfstandige ondernemers te ondersteunen met een aanvullende uitkering voor levensonderhoud als het inkomen door de corona-epidemie tot onder het sociaal minimum is gedaald.

tracer stof die in het lichaam wordt ingebracht en door meetapparatuur wordt gevolgd tijdens lichaamsprocessen waaraan de stof deelneemt.

traceren achterhalen wie besmet is, met name met het nieuwe coronavirus.

traceerapp app die waarschuwt als iemand in de buurt is geweest van een persoon die mogelijk besmet is met het nieuwe coronavirus; anticorona-app; contactapp; corona-app; opsporingsapp.

trachea luchtpijp.

tracheaal met betrekking tot de luchtpijp.

tracheïtis ontsteking van de luchtpijp.

transfertafel tafel waarop men iets neerlegt om het zonder lichamelijk contact door te geven en zo overdracht en besmetting te voorkomen.

transitiestrategie strategie om de verspreiding van het nieuwe coronavirus tegen te gaan.

transmissie overdracht van een ziektekiem.

transmissiemijdend gedrag gedrag dat erop gericht is overdracht en besmetting te voorkomen.

transmissieroute route van de overdracht van een ziektekiem.

triage beoordeling van de hulpvraag van een zorgvrager door een arts of verpleegkundige op grond van de ernst van de voorgelegde klachten en het op grond daarvan al dan niet doorverwijzen naar een zorgverlener.

triageren het selecteren van patiënten door een arts of verpleegkundige naar de ernst van hun klachten en het op grond daarvan al dan niet doorverwijzen naar andere zorgverleners; triëren.

trial test van een behandeling of geneesmiddel op menselijke proefpersonen.

triëren het selecteren van patiënten door een arts of verpleegkundige naar de ernst van hun klachten en het op grond daarvan al dan niet doorverwijzen naar andere zorgverleners; triageren.

trilhaarcel deel van een cel dat buiten de wand van de cel uitsteekt; organel.

trombose vorming van een bloedprop in een bloedvat; bloedklontervorming.

TSS toxischeshocksyndroom; ernstige infectie van het gehele lichaam door streptokokken, een bepaalde groep van bacteriën.

U

uitbraak *epidemische* ~ het plotseling en grootschalig uitbreken van een infectieziekte; epidemische ziekte-uitbraak.

uitbraakfase fase waarin iets uitbreekt, bijvoorbeeld een ziekte.

uitbraakgebied gebied waarin een ziekte plotseling in alle hevigheid uitbreekt.

uitdoven (gezegd van een epidemie) zijn kracht verliezen; langzaam aflopen.

uitkerende instantie instantie die uitkeringen uitbetaalt bij ziekte, werkloosheid of arbeidsongeschiktheid; uitkeringsinstantie.

uitstrijkpreparaat van keelholte preparaat uit de keelholte in de vorm van een uitstrijkje voor microscopisch laboratoriumonderzoek; keeluitstrijkje.

V

vaccin entstof van verzwakte ziektekiemen waarmee mensen tegen een bepaalde ziekte worden ingeënt.

vaccinatie inenting met een vaccin.

vaccinatiecampagne campagne voor het doen toedienen van een vaccin.

vaccinationalisme streven om een vaccin dat in eigen land ontwikkeld is, primair ter beschikking te stellen aan de eigen bevolking.

vaccinologie wetenschap die zich bezighoudt met de preventie en bestrijding van infectieziekten door het ontwikkelen van vaccins.

vaccinoloog specialist op het gebied van de vaccinologie.

vaccinontwikkeling ontwikkeling van vaccins.

veilige afstand afstand tot anderen die overdracht van ziektekiemen door contact of druppelbesmetting uitsluit en daarom als veilig beschouwd wordt.

veiligheidsberaad beraad, overleg met betrekking tot de veiligheid.

veiligheidsbril bril die bescherming biedt bij de uitoefening van een beroep, bijvoorbeeld voor zorgverleners tijdens de corona-epidemie.

veiligheidsmaatregel maatregel in het belang van de veiligheid.

veiligheidsperimeter (België) gevarenzone.

Veiligheidsraad Nationale ~ (België) raad van de overheid die de reactie op terreurdreigingen coördineert.

veiligheidsuitrusting *persoonlijke* ~ uitrusting om de persoonlijke veiligheid te garanderen of vergroten.

verdacht geval persoon die verdacht wordt van dragerschap van een virus.

verdeelmiddel model waarnaar iets wordt verdeeld, bijvoorbeeld ic-bedden tijdens een epidemie.

verkoudheidssymptoom ziekteverschijnsel dat kenmerkend is voor verkoudheid.

verkoudheidsvirus specifiek rinovirus dat aandoeningen veroorzaakt die als groep met ‘verkoudheid’ worden aangeduid en die in hoofdzaak ontsteking van de bovenste luchtwegen betreffen.

verplaatsing *essentiële* ~ (België) verplaatsing tijdens een lockdown die niet noodzakelijk en daarom strafbaar is.

niet-essentiële ~ (België) verplaatsing tijdens een lockdown die niet noodzakelijk en daarom strafbaar is.

verpleegafdeling afdeling in een ziekenhuis of andere zorginstelling waar patiënten worden verpleegd.

verpleeghuis instelling voor langdurige verpleging; verpleegtehuis.

verpleeghuisbed bed voor verpleging in een verpleeghuis.

verpleeghuiszorg zorg voor patiënten in een verpleeghuis

verpleegkundige iemand die beroepshalve patiënten verpleegt.

verpleegtehuis instelling voor langdurige verpleging; verpleeghuis.

versoepeling het minder streng toepassen van maatregelen, bijvoorbeeld de coronaregels.

verspreidingsrisico kans op verspreiding, bijvoorbeeld van een virus tijdens een epidemie.

vertragingfase fase met maatregelen om de piek in een verspreiding van een besmettelijke ziekte uit te stellen en verspreiding van de ziekte te vertragen.

vertrouwenspersoon iemand aan wie men bepaalde zaken ter behartiging toevertrouwt.

videobellen bellen via internet waarbij men elkaar kan zien op het scherm van computer, tablet of smartphone; beeldbellen.

videocall call, gesprek via internet waarbij men elkaar kan zien op het scherm van computer, tablet of smartphone; videogesprek.

videogesprek gesprek via internet waarbij men elkaar kan zien op het scherm van computer, tablet of smartphone; videocall.

videovergaderen vergaderen via internet met behulp van een app die het mogelijk maakt de gesprekspartners te zien op het scherm van computer, tablet of smartphone.

videovergadering vergadering via internet met behulp van een app die het mogelijk maakt de gesprekspartners te zien op het scherm van computer, tablet of smartphone.

virofobie overmatige angst voor besmetting door een virus.

virologie wetenschap die onderzoek doet naar virussen en virusziekten.

virologie-instituut instituut dat wetenschappelijk onderzoek doet naar virussen en virusziekten.

viroloog specialist op het gebied van de virologie.

virus microscopisch klein deeltje dat bestaat uit erfelijk materiaal, verpakt in een eiwitomhulsel.

virusafweer afweer tegen infectie door een virus.

virusalarm alarm, waarschuwing tegen een virus.

virusangst angst voor besmetting met een virus; virusvrees.

virusbuddy buddy, vriend met wie men tijdens een lockdown als enige contact onderhoudt; lockdownbuddy.

viruscirculatie circulatie van een virus onder de bevolking.

virusdeeltje deeltje van een virus.

virusdetective iemand die personen opspoorst die in contact zijn geweest met iemand die besmet is met een virus om verdere verspreiding ervan te voorkomen.

virusdictatuur als onredelijke dwang ervaren vrijheidsbeperking op grond van coronamaatregelen.

virusdreiging dreiging van besmetting en infectie door een virus.

virusinfectie infectie door het binnendringen van een virus in een organisme.

virusinfectie-uitbraak uitbraak van een virusinfectie gelijktijdig bij een groot aantal mensen.

virusmaatregel maatregel tegen infectie met en verspreiding van een virus.

virusmonoloog monoloog met betrekking tot een virus, bijvoorbeeld het nieuwe coronavirus.

virusmuziek muziek met betrekking tot een virus, bijvoorbeeld het nieuwe coronavirus.

viruspreventie preventie, voorkoming van infectie met en verspreiding van een virus.

virusremmer middel dat een snelle vermenigvuldiging van een virus in het menselijk lichaam vermindert en het infectieproces verkort.

virusuitbraak uitbraak van een virusinfectie; virusinfectie-uitbraak.

virusverspreiding verspreiding van een virus.

virusvrees vrees voor besmetting door een virus; virusangst.

virusvrij (gezegd van mensen) niet besmet met een virus; zonder virus.

virusziekte ziekte die veroorzaakt wordt door het binnendringen van een virus in een organisme.

vitaal beroep beroep dat van doorslaggevende betekenis is om te voorkomen dat de samenleving stagneert tijdens een crisis; cruciaal beroep; essentieel beroep.

voetgroet groet waarbij mensen elkaar door aanraking met de voet begroeten om besmetting met het nieuwe coronavirus te voorkomen.

vogelgriep ziekte die voorkomt bij vogels, voornamelijk hoenderachtigen, en griepachtige verschijnselen veroorzaakt met traag gedrag, tranende ogen en opgezette keel; vogelpest; aviaire influenza.

vogelpest ziekte die voorkomt bij vogels, voornamelijk hoenderachtigen, en griepachtige verschijnselen veroorzaakt met traag gedrag, tranende ogen en opgezette keel; vogelgriep; aviaire influenza.

voordeurbezoek bezoek waarbij de bezoeker buiten bij de voordeur blijft staan, ter voorkoming van besmetting met het nieuwe coronavirus; deurbezoek; deurvisite; voordeurvisite.

voordeurvisite visite waarbij de bezoeker buiten bij de voordeur blijft staan, ter voorkoming van besmetting met het nieuwe coronavirus; deurbezoek; deurvisite; voordeurbezoek.

vrijwilliger *essentiële* ~ vrijwilliger die hulp verleent waar dat nodig is om te voorkomen dat de samenleving stagneert.

W

wachtlijst lijst van personen die hun beurt voor iets afwachten, bijvoorbeeld een operatie.

wandelschaamte schaamte die iemand voelt door tijdens een lockdown te gaan gaat wandelen tegen de uitdrukkelijke wens van de overheid in.

wc-papierschaamte schaamte die iemand voelt door tijdens een lockdown wc-papier te hamsteren tegen de uitdrukkelijke wens van de overheid in.

weefseltherapie medische therapie waarbij transplantatie plaatsvindt van stamcellen ter vervanging van afwezig of beschadigd weefsel.

wegwerphandschoen (medische) handschoen voor eenmalig gebruik.

wegwerpjas (medische) jas voor eenmalig gebruik.

wegwerpmasker (medisch) masker voor eenmalig gebruik.

well *worried* ~ groep mensen die gelooft dat ze ziek zijn ondanks hun goede gezondheid.

wellnesstrend trend om zo gezond mogelijk te leven.

Wereldgezondheidsorganisatie (Engels: World Health Organization, WHO); organisatie van de Verenigde Naties die als doel heeft om de wereldwijde aspecten van de gezondheidszorg in kaart te brengen, activiteiten op het gebied van de gezondheidszorg te coördineren en de gezondheid van de wereldbevolking te bevorderen.

werkloos *economisch* ~ tijdelijk werkloos wegens geldgebrek van de werkgever die om ontslagen te vermijden een aantal of al zijn werknemers tijdelijk werkloos kan stellen mits bepaalde formaliteiten worden nageleefd.

werkloosheid *economische* ~ het tijdelijk werkloos zijn wegens geldgebrek van de werkgever die om ontslagen te vermijden een aantal of al zijn werknemers tijdelijk werkloos kan stellen mits bepaalde formaliteiten worden nageleefd.

wet market (Azië) markt waar vlees, vis en andere verse producten worden verkocht, in tegenstelling tot droge markten voor goederen, zoals kleding en elektronica.

WhatsAppertieven het gebruiken van een aperitief met anderen met wie men contact onderhoudt via WhatsApp.

WHO (World Health Organization) orgaan van de Verenigde Naties dat verantwoordelijk is voor de internationale gezondheidszorg.

winkel *niet-essentiële* ~ winkel die niet noodzakelijk is voor bijvoorbeeld eerste levensbehoeften en daarom tijdens een lockdown gesloten blijft.

winkelprotocol protocol, geheel van regels en afspraken om boodschappen te kunnen doen, bijvoorbeeld tijdens een virusepidemie.

wintervirus virus dat zich vooral in de winter ontwikkelt en verspreidt en dan leidt tot een seizoensgerelateerde infectieziekte, zoals het influenzavirus, dat hoofdzakelijk in de winter griep veroorzaakt.

wisser (België) wattenstok die gebruikt wordt voor het verkrijgen van slijmvliesweefsel uit de keel voor laboratoriumonderzoek; keelwat; kweekstok; neuswat; swab.

woon-zorgcentrum zorginstelling waar personen die veel verzorging en hulp nodig hebben, kunnen verblijven en worden verzorgd; rusthuis.

worried well groep mensen die gelooft dat ze ziek zijn ondanks hun goede gezondheid.

wraakwinkelen winkelen als stressverwerkend gedrag wanneer winkelbezoek enige tijd onmogelijk is geweest.

Wuhanvirus virus dat allereerst in de Chinese stad Wuhan bij een drager is aangetroffen, gezegd van het nieuwe coronavirus.

Z

zelfisolatie vrijwillige isolatie van iemand die (mogelijk) de drager van een ziektekiem is en gedurende een bepaalde periode de woning niet verlaat; vrijwillige thuisquarantaine.

zelfquarantaine vrijwillige quarantaine van iemand die (mogelijk) de drager van een ziektekiem is en gedurende een bepaalde periode de woning niet verlaat; vrijwillige thuisisolatie.

ziekenhuisisolatie isolatie van anderen in een ziekenhuis.

ziekenhuisopname opname in een ziekenhuis.

ziekenhuiszorg medische zorg die verleend wordt in een ziekenhuis.

ziekte *besmettelijke* ~ ziekte die wordt veroorzaakt door een ziektekiem die via overdracht een ander besmet; overdraagbare ziekte.

grensoverschrijdende ~ ziekte die grensoverschrijdend is en in een of meer buurlanden ook voorkomt.

overdraagbare ~ ziekte die op anderen kan worden overgedragen; besmettelijke ziekte.

ziektebeeld geheel van de symptomen, het verloop en de inhoud van een ziekte.

ziektekiem ziekteverwekkend micro-organisme, bijvoorbeeld een bacterie of een virus; ziekteverwekker; pathogeen.

ziekte-uitbraak *epidemische* ~ het plotseling optreden van veel ziektegevallen in een bepaald tijdvak.

ziekteverwekker ziekteverwekkend organisme of ziekteverwekkende stof; ziektekiem, pathogeen.

zijlijnviroloog iemand die niet is opgeleid als viroloog, maar wel graag zijn mening over virussen en virusziekten verkondigt; salonviroloog; toogviroloog.

Zoomkater kater, onaangenaam gevoel als gevolg van een teveel aan onlinevergaderen, bijvoorbeeld met behulp van de groepscommunicatiesoftware Zoom.

zoönose ziekte die van nature overdraagbaar is van een gewerveld dier op de mens.

zoönotisch betrekking hebbend op een zoönose.

zorg *acute* ~ zorg in situaties waarin zonder acuut ingrijpen gevaar is voor overlijden of onomkeerbare gezondheidsschade; spoedeisende zorg.

intensieve ~ (België) afdeling in het ziekenhuis waar ernstig zieke patiënten met bedreigde vitale lichaamsfuncties voortdurend bewaakt en verzorgd worden met speciale apparatuur; intensive care; ic.

langdurige ~ zorg met een langdurig of permanent karakter, zoals voor chronisch zieken, kwetsbare ouderen en mensen met een ernstige geestelijke of lichamelijke beperking of aandoening.

pre-existente ~ ziekte die al bij een patiënt aanwezig was vóór vaststelling van de nieuwe, huidige ziekte.

psycho-sociale ~ zorg die vooral gericht is op emotionele en praktische ondersteuning bij (relatief) eenvoudige emotionele en sociale problemen.

zorgapplaus applaus voor mensen die in de gezondheidszorg werkzaam zijn, bijvoorbeeld als dank voor hun inzet tijdens een epidemie.

zorgberoep beroep in de gezondheidszorg.

zorgheld iemand die werkzaam is in de gezondheidszorg en die hierdoor tijdens een epidemie als een held wordt beschouwd.

zorginstelling instelling waar zorg wordt verleend, bijvoorbeeld een woonzorgcentrum of verpleeghuis.

zorgkundige iemand die beroepshalve niet-medische verzorging aan zorgbehoevende personen verleent.

zorgmedewerker medewerker van een zorginstelling.

zorgminister minister van Volksgezondheid, Welzijn en Sport (Nederland); minister van Sociale Zaken en Volksgezondheid (België).

zorgomzet omzet in de gezondheidszorg.

zorgoverleg *acuut* ~ acuut overleg waarbij de cliënt, de mantelzorgers en de zorg- en hulpverleners rond de tafel zitten om de zorgverlening op elkaar af te stemmen.

zorgpersoneel personeel in de gezondheidszorg.

zorgpremie (Nederland) premie voor een zorgverzekering.

zorgprofessional iemand die werkzaam is in de gezondheidszorg.

zorgverzekeraar aanbieder van een zorgverzekering.

zorgverzekering verzekering tegen ziektekosten.

zuurstofcentrum behandelcentrum waar patiënten zuivere zuurstof inademen, meestal via een beademingsmasker.

zuurstofmasker masker, mond-neusstuk van een zuurstofapparaat.

zuurstoftherapie *hyperbare* ~ therapie waarbij patiënten via een masker pure zuurstof inademen bij een druk die hoger is dan de normale omgevingsdruk.

zuurstofverzadiging waarde die aangeeft hoeveel zuurstof weefsels in (delen van) het lichaam opnemen; saturatie.

zwaaibezoek bezoek waarbij de bezoeker buiten blijft staan en even zwaait, ter voorkoming van besmetting met het nieuwe coronavirus.